

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDAȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1. a.

INSERȚIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Votul universal mincinos

(Al doilea articol)

Am numit prețioasă, mărturisirea făcută de ziarul oficios al partidului de conducere dlui Justh, care a spus că, prin sofisticarea votului universal pe care o propun dnii Fr. Kossuth sau Ștefan Tisza, se proclamă în fața lumii cumcă „supremația națională maghiară nu s'ar putea susține decât cu mijloace artificiale...“ În adevăr, cumcă o asemenea suprație nu s'ar putea susține cu asemenea mijloace, despre aceasta toată lumea nepreocupată care cunoaște bine stările din Ungaria, este de mult convinsă; dar nu strică să scoatem în evidență și câte o manifestare, câte un simptom, cari arată, că în sinea lor înșiși maghiarii cei mai șoviniști sunt încredințați, și ei, că numita suprație niciodată pe cale firească nu s'ar putea dobândi, și de aceea îndeamnă ca ea să se forțeze, — între altele și printr'o reformă electorală meșteșugită.

Mult mai bine le-ar conveni, evident, dlor Fr. Kossuth, St. Tisza și celor cari îi urmează pe aceștia, — fără a face în această privință excepție pentru dnii Apponyi, Andrásy sau chiar Héderváry, — ca legea, ca sistemul electoral să rămână așa cum e astăzi; dar se vede că lucrul nu se poate, că o reformă se impune, — și atunci caută care mai de care să ajungă la rezultatul, ca această reformă să fie, pe cât posibil, numai de formă. Cu adevărat, a se zice: vreau vot universal, dar cu menținerea prerogativelor clasei burgheze, sau cu

menținerea suprației unei nații asupra altora, sau cu amândouă, plus avantajarea orașelor față de sate, etc. etc. — acesta este lucru de comedie, de simulare, — și în definitiv de minciună și de înșelătorie. În vestita comedie „Scrisoarea pierdută“ a maestrului nostru Caragiale este un personaj, politician de provincie, care perorează la o întrunire publică: „Revizuirea Constituției? Da, vrem și noi revizuirea Constituției; însă cu o singură condiție, și anume — ca să nu se schimbe nimic dintr'însa!“. Cam acelaș lucru ni-l spun, cu aluziile lor, aminteri destul de vagi, la cela ce ar pretinde să boteze „vot universal“, reformatorii noștri de voie de nevoie.

Ba încă mai visează, eventual, puțința unei meșteșugiri și mai strânsă în șuruburi spre falsificarea voinței cetățenești a susținătorilor, fără deosebire, ai statului acestuia. Astfel am citit desbătându-se și despre o plănuită croială nouă a cercurilor electorale, — parecă actuala lor forfecare n'ar fi cu destul meșteșug învățată, spre a asigura o reprezentare cu totul disproporționată a alegătorului maghiar față de alegătorii de altă naționalitate... Și câte altele se vor mai fi chibzuid, pentru ca îndreptarea cerută în sistemul electoral să ajungă să se rezoalve până în cele din urmă... într'o și mai mare nedreptate...

Cu drept cuvânt organul partidului de conducere dlui Justh a numit toate aceste plănuiți și propuneri „mijloace artificiale“, prin cari s'ar încerca a se susține și mai departe, sau chiar a se forța încă și mai mult, pretinsa „suprație națională maghiară“, — sub care în realitate are să

se înțeleagă suprația de fapt a oligarhiei, sprijinită pe cultivarea deșertăciunilor omenesți și pe ațâțarea discordiei dintre cetățeni. Dar... pare că trebuie să ne înțelegem că d. Justh și partidul d-sale ar fi, dimpotrivă, în posesiunea secretului unor mijloace naturale — spre ajungerea, în definitiv, a aceluiaș scop.

Și d. Justh, și partidul d-sale, accentuiază necesitatea de a se menține și întări „suprația maghiară“ în țara aceasta; — numai cât sunt împotriva „mijloacelor artificiale“ în cari își pun nădejdea și încrederea ceilalți șefi și membri ai partidelor maghiare șoviniști. — Un lucru mai lipsește: d. Justh n'a arătat încă, mai cu deamănuntul, ce înțelege d-sa prin acele „mijloace naturale“, dela cari așteaptă acelaș rezultat ca și ceilalți dela mijloacele lor artificiale...

În definitiv, am mai spus-o, împotriva unor mijloace naturale, — numai cât să fie cu adevărat naturale, — nimeni n'ar avea nimica de zis, n'ar putea zice și ar fi zadarnic să zică, fiindcă bine înțeles că puterile naturale sunt mai presus de dorințele sau chiar de voința omenească... De aceea noi nici nu vrem altceva, decât ca mersul natural al lucrurilor să fie lăsat să-și urmeze cursul, fără meșteșugire.

Introducă-se votul universal direct, egal și secret, și suntem mulțămiți în această privință; las' să-și exercite apoi „mijloacele naturale“ urmările lor, să vedem care este adevărata voință a cetățenilor susținători ai acestui stat și care este adevărata putere de viață și influința reciprocă firească, nesilită, a unor naționa-

Scrisori din Paris

Centenarul lui Th. Gautier — Clike de duioșie

de Vasilie V. Haneș

În anul 1811, pela 31 august, s'a născut la Tarbes poetul francez dela mijlocul secolului al XIX-lea Theophile Gautier. La 31 august 1911 s'au împlinit o sută de ani dela nașterea lui. Ca orice popor cult, francezii au ținut seamă de centenarul lui Gautier și l-au sărbătorit — în parte — prin reviste și ziare. Unele, precum *Annales littéraires et politiques*, i-au consacrat câte un număr întreg.

În desfășurarea literaturii franceze, Gautier nu e considerat nici clasic, nici romantic; n'are nici ideile, nici rațiunea, nici puterea de observație, nici cultul pasiunilor sufletului — ca clasicii; n'are nici sensibilitatea, nici gustul literaturii confidentiale, nici tendința spre literatura socială — ca romanticii. Dacă are o mare doză de imaginație care l-ar apropia de Victor Hugo și de Lamartine, să nu se uite că imaginația lui are o notă specială, avea totdeauna nevoie de ajutorul unei excitațiuni exterioare, o excitațiune artistică prin ea însăși, cum e de pildă un tablou văzut, o muzică auzită, etc...

Gautier are un loc aparte: e poetul contururilor și culorilor. Din copilărie s'a ocupat cu pictura; mai târziu a fost și desenator și sculptor. Ca atare poetul va fi desenator, pictor și sculptor n versuri și proză și va duce la perfecțiune —

pe urma lui Chateaubriand și a lui Victor Hugo — versul și proza plastică, versul și proza care ar putea să rivalizeze și să dea aceleași senzațiuni ca creionul, pensula și dalta...

Gautier avea însă o parte sufletească ce-l apropia de romantici: exotismul, curiozitatea civilizațiunilor stinse, gustul călătoriilor.

Strâmtorat, cu familie numeroasă, nu putea însă să-și sature gustul de a călători. Dar odată când a putut pleca din Franța, atunci Spania, Italia, Grecia, Orientul, toate aceste ținuturi pline de soare și de poezie, de frumusețe și de incântare, născătoare de opere armonioase și nemuritoare cari inobilăru sufletele omenirii și le fermecă privirile, leagănul filozofiei, idealului și religiunii, patria profetilor, eroilor și zeilor, totul, vibrează în opera lui, în imaginațiunea lui de artist. Și Gautier aduse în Franța lucrările lui prodigioase, entuziaste și pline de adieri sincere și pasionate, cari rămân ca cele mai atrăgătoare și mai veridice călăuze pentru cei ce cași el vor să viziteze, să vadă și încă să vadă bine.

Operele lui de căpetenie, cari se recomandă pretutindeni, sunt *Emaux et Camées* și *Le Capitaine Fracasse*.

Gautier avea îndeosebi cultul frumosului, el urmărea infinitul în senzațiune prin frumusețe: „J'adore sur toutes les choses la Beauté de la forme. — La Beauté pour moi c'est la divinité visible, c'est le bonheur palpable, c'est le ciel descendu sur la terre“.

Francezii, când e vorba de orice fel de manifestare intelectuală, știu să dea fiecăruia locul de merit.

L-au sărbătorit și pe Gautier. Pentru noi, românii, faptele acestea ne servesc de pildă. Sărbătorirea oamenilor mari!.. De sigur putem sărbători scriitorii, dând edițiuni cum se cade din ei, dar nu trebuie să uităm și momentele proprii pentru o manifestare mai sentimentală. Mi-aduc aminte, că *Convorbirile literare* au dat exemplu, consacrand un număr special lui Odobescu. Odobescu o merită, de bună seamă, și nu cu puțină bucurie a fost privită această sărbătoare sufletească.

Să consacram și noi ca o normă, sărbătorirea scriitorilor și oamenilor mari, apropiindu-ne astfel încă într'un punct de situațiunea unui popor, în care semințele unei culturi mai înaintate nu pot rămâne fără rol...

*

Clike de duioșie... Pe când populațiunea multicoloră a Parisului mișună prin împrejurimi să se desfăteze în zilele libere ale sf. Marii — „le pout“ de 15 Aout — streinul se duce cu gândul la ai lui și la țara depărtată a copilăriei, la aceleași zile ale anilor trecuți, în vreun colț de pietate, din țară, sau în vreo regiune plină de interes de peste munți, la frați. Sunt momente, când dorul de țară devine o realitate și când nostalgia îți înăbușe pieptul, când peisajul trenurilor printre tufșul din vale are ceva strein pentru sufletul tău, și când priveliștile, cu ori câte po-

lități asupra altora... Dacă d. Justh și partidul d-sale *astfel* înțeleg votul universal „cu mijloace naturale”, s'ar găsi, de sigur, alătura de noi, și alătura de aceia dintre concetățenii noștri maghiari, cari țin în primul rând la desrobirea poporului și la dreptatea pentru toți...

Dar credem că ar fi a ne face o iluzie ce ar fi menită să sufere o curândă desamăgire, dacă ne-am închipui că kosutismul justhist ar precede, când ar fi vorba la o adică, pe niște căi ca acestea. Accentuarea, și din partea lui, a *gogoritei* „supremației”, îi face toată atitudinea suspectă, — și n'avem să mai așteptăm explicarea și amănunțirea faimoaselor sale „mijloace naturale”, pentru ca să știm că nu cu mult vor fi valorând mai mult, ca lealitate și dreptate, decât „mijloacele artificiale” ale concurenților.

Fiindcă *principiul* însuși e fals, e greșit, e neadmisibil; nu trebuie să fie vorba de *nici un fel* de *supremație*, ci numai de egalitate și dreptate, când e vorba de o reformă pe temeiul dreptului de vot *universal*. Iar din moment ce *nu poate fi vorba de supremație*, se înțelege dela sine că n'are să fie vorba nici de *mijloacele* — artificiale sau nu — prin cari o astfel de nedreptate s'ar putea asigura și menține.

„Mijloacele artificiale” pe cari justhstii le denunță, fac parte cu adevărat din încercările brutale de strâmbătate, de pe urma cărora atâtea sunt relele și rănilile de cari sufere țara... Dar și d. Just *se laudă* când spune că ar cunoaște, d-sa, secretul „mijloacelor naturale” ale împlinirii visurilor șoviniste; — se laudă, fiindcă un asemenea secret... nu există.

Unii sau alții, își pun toată nădejdea în eventualitatea de a ne putea hărăzi un vot *universal* mai mult sau mai puțin *min-*

imos... Dar noi nu-l vrem, nici mai mult nici mai puțin, decât *adevărat*, — și astfel îl vrea conducerea supremă și înțeleaptă a statului, astfel îl vrea opinia publică cea luminată și provăzătoare a țării, — astfel îl vrea sfânta dreptate, care nădăduim că până în cele din urmă, totuși, nu se va lăsa ea batjocurită.

Congregația extraordinară

a comitatului Arad

Azi s'a ținut congreagația extraordinară a comitatului Arad, convocată spre a vota încredere d-lui *Khuen-Héderváry* și a vesteji obstrucția, ce decurge acum în parlament în contra guvernului său.

În strâmtoarea sa guvernul apelează la opinia publică a țării și trimite porunci municipiilor comitatene și orășanești ca să-i lifereze încredere și să desaprobe obstrucția.

A început orașul *Vârșeț*, care a decis să adreseze parlamentului o adresă de vestejire a obstrucțiunii. Adresa a fost trimisă tuturor municipiilor pentru aderare. În acest scop a fost convocată pe ziua de azi și congreagația extraordinară a comitatului Arad.

Prefectul a dat strict ordin la toți mamelucii și la toți slujbașii săi să vină în număr mare și să-și manifeste iubirea lor pentru guvern. Mamelucii și slujbașii l-au ascultat și astfel azi la orele 9 dimineața sala comitatului era arhiplină de încredere pentru guvern.

Românii, foarte corect, n'au ținut că ar fi de lipsă prezența lor în număr mai mare la acest tâmbălău, ci s'au mărginit a fixa limpede, dar hotărît punctul lor de vedere în chestiune. Au luat deci parte la

desbateri numai câțiva dintre conducătorii de aici ai partidului național român. *Cu toate acestea ședința comitatului a fost predominantă de graiul românesc și discursurile energice ale fruntașilor români au trebuit să impună prin logica și energia lor tuturor celor de față. Punctul de vedere românesc îl exprimă proiectul de concluz propus spre primire prin d. Vasile Goldiș.*

Lăsăm să urmeze în cele următoare un scurt rezumat despre cele întâmplate.

Punct la orele 9 dimineața prefectul *Urban Iván* deschide ședința.

După rezolvirea câtorva puncte neînsemnate din ordinea de zi, urmează propunerea comisiei permanente asupra adresei orașului *Vârșeț*.

Schill Iozsef (protonotar comitatens), fără nici o motivare propune spre primire următorul proiect de rezoluțiune:

„În legătură cu adresa orașului *Vârșeț*, comitatul Aradului, ocupându-se cu chestiunile actuale politice, cari formează obiectul luptelor în parlament, nu mai puțin cu modul discuțiunii urmat acum de luni de zile, precum și cu situațiunea generală politică, în temeiul dreptului său asigurat prin lege, dă expresiune convingerii sale, că guvernul va îndeplini întreg programul său, pe care l-a indicat cu prilejul venirii sale la putere.

Îndeosebi nădăduiește și așteaptă, ca acest guvern după prelucrarea de urgență a datelor statistice adunate prin recenzământul efectuat de curând, fără amănare să înainteze parlamentului proiectul de lege democratic referitor la lărgirea posibil mai întinsă a dreptului electoral cu considerarea dezvoltării istorice, a intereselor naționale și a gradului de cultură a populațiunii.

Față de proiectele militare prezentate camerei spre deliberare, comitatul declară, că deoarece acelea au fost înaintate legislațiunii după pregătirea lor legală și au fost luate la dezbateri prin factorul competent, care este chemat a decide acum în cauza acceptării lor, din partea sa nu află de necesar a lua poziție ori a da directivă în această chestiune.

Osândește însă obstrucția inițiată prin abuzarea de lacunele regulamentului intern al camerei, care împedecă dezbateri serioasă meritorială, face imposibilă luarea vreunei deciziuni și astfel zădărnicește validitatea voinței majorității.

Comitatul dorește, ca în interesul legiferării urgente, trebuitoare pentru progresul și dezvoltarea țării, posibilitatea muncii legislative să fie cât mai curând restabilită.

Comitatul prin adresă aduce acestea la cunoștința camerei deputaților.

După cetirea acestui proiect de rezoluțiune protonotarul comitatului se așează liniștit pe scaun.

Mamelucii încep să strige: *Eljen! Elfogadjuk!* (Trăiască! Primum!)

Discursul d-lui V. Goldiș.

În mijlocul unui zgomot infernal se ridică d. *Vasile Goldiș* și rostește un discurs mai lung, pe care îl dăm aci în scurt rezumat:

V. Goldiș: Propunerea înaintată spre primire din partea comisiei permanente a comitatului se referă la toate acelea 3 mari chestiuni, cari preocupă azi opinia publică a țării: *legea electorală, reformele militare și obstrucția parlamentară*.

Cu toate, că am să fac o contrapropunere referitoare asemenea la toate acestea 3 chestiuni, totuși din parte-mi mă voi mărgini a fixa pe scurt punctul de vedere al partidului național român numai cu referință la obstrucția actuală din parlament, lăsând discutarea celorlalte 2 obiecte în sarcina colegilor mei de principii.

Loc: Destul!

V. Goldiș: Înainte de toate țin să declar, că d-v. nu aveți îndreptățirea morală a aduce aici deciziuni politice în numele opiniei publice, căci partea mai mare din d-v. nu reprezintă aici pe ni-

doabe, n'au parfumul neobicinuit al locurilor unde ai trăit.

Îmi vine în gând cântecul popular, al unui scriitor român dela jumătatea veacului trecut:

Bate vântul printre munți,
Îmi dă dor dela părinți;
Bate vântul printre flori,
Îmi dă dor dela surori;
Bate vântul printre brazi,
Îmi aduce dor de frați.

În neagra străinătate
Dorul m'apucă de spate.

În momentul acesta primesc două scrisori din țară. Dela doi prieteni. Am doi prieteni, și unul și altul înzestrați cu o deosebită senzibilitate. Dealtfel și fac parte dintr'un curent select al mișcării noastre literare...

Unul îmi scrie:

„Peste vre-o zece zile mă pregătesc de plecare (dela munte spre București). Asta mă predispune par'că la melancolie. Dar nu! Pricina nu e numai aceasta. Vezi, mâine e Sf. Maria. Și acum un an la Sf. Marie!... Par'că văd Făgărașul. Cu aceea mare de albe turbane femești. Și noi străbăteam mulțimea grăbiți, îngrijorați — culegând vorbe...”

...Du-te, bade, la isvor
Să-mi aduci un pic de dor...

„Iată și Drăgușul învăluit în razele lunii (— mai ții minte noaptea aceea? —), iată și camera mortuară din Zărnești....

„Cum amintirile pot cuceri și mișca până la lacrimi...”

Celălalt îmi trimite o glumă, în stil popular:

Carce către un prieten:

...Vremea bună nu țin
Nici cinci zile, căncepu,
Începu, mări, să plouă.
Nu ploaie de-un ceas, de două,
Ploaie-a dracului ce ține —
Uf, uf, uf, zău de nu-mi vine
S'o pornesc în lumea toată
Să scap de bușteni odată....
— Ce vorbești, măi bădișor,
La privește în pridvor,
Colo peste drum; e-o fată, —
Ah, ah, ah, ce minunată!
Ploaia acasă o opri;
Zi să plouă, Doamne, zi...

Mănduioșez și surăd de înveselire — pe rând. Vezi, gândul la țara mea m'a satisfăcut. Scrisorile prietenilor mei încheie clipele duiioase ale nostalgiei. Cu mai puțină inimă și mai multă rațiune, din nou la lucru...

...Și-apoi „Românul” așteaptă cronica Parisului....

Sceaux-France.

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

meni, ci numai bogăția lor privată, iar cealaltă parte în număr covârșitor e compusă din slujbașii comitatului, cari votează, cum li-se poruncește.

Voci: Nu-i adevărat! Vorbește ungurește!

V. Goldiş: Desvoaltă pe larg teoria obstrucțiunii parlamentare, motivele, cari pot să-i dea îndreptățire în anumite cazuri și arată, că obstrucția din parlamentul ungar nu a fost niciodată, și nu este nici acum îndreptățită, deoarece ea nu țintește înlocuirea politicii actuale de guvernament prin o politică de libertate și egalitate, ci dimpotrivă se bazează pe pretenziunea unor privilegii naționale, cari ar spori încă puțința rasei maghiare de a nedreptăți și a subjugă națiunile nemaghiare din țară.

Voci: Nu-i adevărat! Șezi! Ai vorbit destul! Vorbește ungurește! (Prefectul sună. Zgomot mare. O parte din reprezentanți părăsesc sala.)

V. Goldiş: Arată tendințele partidelor politice maghiare de a mistifica constituția țării în favorul rasei maghiare și desvălește uneltirile partidului kossuthist și justhist în contra votului universal.

Spune, că partidul național român nu poate avea nici cea mai mică încredere în guvernul actual, dar nu poate să aibă încredere nici în partidele opoziționale maghiare.

Prezintă apoi spre primire următorul proiect de adresă către Camera deputaților:

„In legătură cu adresa municipiului orășănesc Vârșet, referitoare la starea abnormală a legislațiunii țării, — având în vedere faptul, că Camera Ungară, ieșită din alegeri efectuate prin corupție, presiuni și cele mai crase ilegalități, dar chiar și în urma actualei legi electorale, medievale și nedrepte, nu reprezintă opinia veritabilă a popoarelor țării, iar guvernul actual, ca expresiune fidelă a acestei Camere, nu are autorizația acestor popoare la politica sa de guvernament, — municipiul comitatului Arad își exprimă neîncrederea sa față de acest guvern.

In fața proiectelor militare, prezentate de guvern spre deliberare în parlament, constatându-se, că pe deoparte aceste proiecte impun statului astfel de împovărare financiară, pe care țara în starea ei materială de acum și în vederea sistemului absolut nedrept al impozitelor publice, nu le poate suporta, pe de altă parte acelea proiecte introduc inovațiuni umilitoare față de națiunile nemaghiare ale patriei, nejuste și destructive pentru armată, în consecință municipiul comitatului Arad cere luarea dela ordinea zilei a acestor proiecte.

Referitor la obstrucția opoziției din Camera ungară, municipiul comitatului Arad declară, că această obstrucție nu este izvorită din voința popoarelor acestui stat, de oarece ea nu are ca țintă înlăturarea guvernului spre a înfăptui egala îndreptățire a tuturor națiunilor statului, ci dimpotrivă țintește o simplă schimbare de persoane înteiind politica actuală de guvernament, care se razimă pe principiul barbar de supremație de rasă și de nedreptățire al națiunilor nemaghiare ale patriei.

In urmarea tuturor acestor dureroase constatări, municipiul comitatului Arad cere înfăptuirea fără amânare a legii electorale pe baza sufragiului universal, egal, direct, secret și pe comune, în cercuri alcătuite în temeiul egalității naționale între toate popoarele țării, având după aceasta a se dizolva parlamentul și a se transmite dietei alegând toate acțiunile legislative trebuitoare pentru întărirea și prosperarea dorită a statului-ungar.

(Aprobări vii din partea românilor).

dr. Iustin Marsieu: Dle președinte! Onorată congregație!

Voci: Vorbește ungurește! Ce-i asta? Să iesim cu toții afară! Nu-l ascultăm!

O voce românească: Drum bun! Sunt întinse mesele la Panonia!

dr. Iustin Marsieu: Onorată congregație! Nu-i nimeni între dvstre care chiar și militând pentru așa zisul vot universal să nu accentueze, că îl dorește numai pe lângă anumite restricții, cari să asigure continuitatea istorică a supremației rasei maghiare și influența covârșitoare a așa zisei clase de intelectuali maghiari.

Noi știm însă foarte bine, că ce se ascunde la dosul acestor restricții. Nimic alta, decât dorul de noi privilegii, prerogative de rasă și de clasă, prin cari să se instăpânească iar vre-o câteva zeci de mii de oameni asupra milioanele de suflete, cari alcătuiesc statul ungar.

O lege schimonosită v'ar trebui d-voastre, care să poarte firma de vot universal, dar care în esență să perpetue jugul de azi ce-l poartă masele poporului, chiar și a celui maghiar dar mai vârtos naționalitățile pe întregime.

Și nu v'ar durea inima, să lăsați și pe mai departe afară din cadrele drepturilor constituționale chiar și grosul populațiunii de jos ungurești, sub pretextul, că o lărgire deplină al drepturilor electorale ar primejdi existența statului, pentru că, vezi Doamne, atunci și dintre noi, naționalitățile, ar ajunge mai mulți la dreptul de vot.

Lupta aceasta între cei cu drepturi și cei răpiți de drepturi dăinuiește de mult, de veacuri încoace și totdeauna cei dela putere motivau restrângerea drepturilor cu aceea, că marea mulțime a poporului nu-i vrednică, nu e chiar în stare să ia parte, indirectă baremi, la conducerea treburilor statului.

Fost-a o vreme, când numai nemeșii și magnații erau ființele acelea deosebite, cari țineau, că ei sunt statul. Și dacă la 1848 sub presiunea împrejurărilor au adus legi deomocratice, au grijit, că pe lângă toate acelea legi, cari în formă au inaugurat dominațiunea poporului în stat, totuși nu poporul ci numai ei respective clasa lor să rămână și pe mai departe la putere. Și prin legi cari de-atunci încoace s'au făurit, precum și prin cele susținute din trecut s'a redus toată influința poporului în conducerea treburilor țării la nimic, pentru că alegerile de azi sunt numai niște parodii a exercierii drepturilor cetățenești, la cari nu convingerea cetățenilor decide, ci forța brutală și mii de abuzuri, îndreptate toate spre eludarea și falsificarea voinței adevărate a poporului.

Și acum, când milioanele celor neîndreptățiți tot mai impetuos pretind drepturi cetățenești, ce trebuie să experiăm?

Unul ca altul veniți să promiteți drepturi, dar cu — restricții, cu fel și fel de excepții împotriva lor așa, că legea votului poreclit universal, ce ați face-o, în realitate ar fi o lege a nouelor privilegii și prerogative, cu cari ați voi să vă îngrădiți și mai mult decât până acuma față de popor și prin cari ați voi să face-ți imposibil pentru totdeauna, ca milioanele populațiunii acestui stat, cari asudă bani și varsă sânge pentru patria lor să poată ajunge oarecândva a fi stăpâni peste soarta lor.

Ca să amuțescă strigătele după drepturi s'a inventat primejdia iredentismului și în numele intereselor statului se deneagă recunoașterea celor mai elementare drepturi ale cetățenilor săi. Deși, bine știți, că iredentismul nu există și chiar existând, între împrejurările date n'ar avea nici un rost.

Intreb însă, dacă credeți că iredentism ascuns într'adevăr ar exista, nu vi-se impune oare prin mintea sănătoasă ca să desarmați propaganda iredentistă chiar prin aceea, că extindeți drepturile cetățenești, fără deosebirea de rasă, asupra tuturor cetățenilor, și făcându-i să simțească cu toții, că aici, în Ungaria, nu se face deosebire dintre cetățenii de diferite naționalități, să legați pe fiecare cu dragoste către acest stat.

Așa ar trebui să purcedeti, chiar în cazul dacă ar exista iredentism. D-V. însă bine știți, că

nu există, și numai de ciuhă, de spărietoare a celor naivi vă provocați la atari tendințe.

Nu primesc propunerea comisiunii permanente, ci mă alătur la contrapropunerea amicului meu Vasile Goldiş.

Dr. Gyarmathy Zsigmond (notar public în Borosineu): Polemizează cu d. V. Gođdiș și cetește introducerea legii de naționalități, în care se susține principiul națiunii unitare maghiare. Zice, că el nu cunoaște în țara aceasta naționalități, ci numai indivizi aparținători vre-unei naționalități.

Voci din partea românilor: Oho! Te înșeli domnule! Poți ceti, cât vrei din legi, noi suntem națiune română! nu suntem armeni venetici! (Gy. e armean N. R.).

Dr. Gyarmathy: Condamnă obstrucția și caută a dovedi, că proiectele militare sunt în interesul statului, care numai ca mare putere poate să existe. Primește propunerea lui Schill.

Dr. Cornel Iancu: Ilustre Domnule președinte!

Voci: Ungurește, ungurește! Destul ați vorbit românește. Nu vă mai ascultăm!

Președintele: (sună) Rog liniște! Fiecare are dreptul să vorbească în limba sa. Rog să ascultați pe orator!

Dr. C. Iancu: Răspunde înainte de toate mistificărilor d-lui Gyarmathy, care între altele susține, că dreptul electoral nu este un drept individual, ci un drept național, iar deputații n'au să țină cont de vederile alegătorilor. Cu multă și puternică armatură științifică d. dr. C. Iancu spulberă argumentația subredă a antevorbitorului său și arată din studiile mai recente ale savanților politici, că legislațiunea unei țări nu poate fi în contrarietate cu voința reală a cetățenilor, prin urmare și deputații trebuie să se conformeze acestei voinți.

Trece apoi la proiectele militare și arată în deosebi marea nedreptate, ce se face națiunilor nemaghiare prin noua procedură penală în cauzele de proces ale militarilor. Atinge chestia financiară arătând enormele greutăți materiale, cari se impun cetățenilor prin reformele militare. În veacurile trecute statul a dat averi mari unei clase de oameni pentru îndatorirea de a apăra țara, iar acum aceste clase pun toată povara apărării țării în sarcina masselor, dar averile primite în acest scop le rețin și mai departe pentru dânsii. (Aplauze și aclamări din partea românilor).

Sprrijinește propunerea dlui V. Goldiş.

László Mihály (advocat în Borosineu): Vorbește din partea opoziției maghiare. Aprobă obstrucția și face propunerea, ca comitatul să trimită parlamentului o adresă în acest înțeles. (Răsete generale).

Dr. Gádl Ienő (membru în casa magnaților): Polemizează cu d. V. Goldiş.

Vrea să dovedească, că în Ungaria totdeauna a domnit spiritul democratic și că niciodată maghiarii n'au asuprit pe celelalte naționalități. Zice că în 48 nobilimea maghiară de bună voie a abzis de privilegiile sale în favorul poporului. Susține, că unitatea națiunii maghiare este o trebuință a echilibrului european politic și că politicianii mari ai Europei au susținut teza, că de n'ar fi Ungaria, ea ar trebui înființată!

Voci din partea românilor:

Nu despre Ungaria, ci despre Austria s'a zis lucrul acesta! Dta falsifici istoria.

Dr. Gádl: Ați voi să vă contopiți în Austria?

Voci: Și pe voi Habsburgii v'au mântuit de perire!

O voce: Sunteți trădători de patrie, Hazaárulók!

Dr. Gádl: Continuă spunând că nici acum nu se exercită nici-o asuprire din partea maghiarilor în contra neamurilor nemaghiare, fiecare își poata afla fericirea în țara aceasta după vrednicile sale. Primește propunerea comitatului.

V. Goldiş: Dle Președinte!

Voci: Destul! ungurește! Nu te ascultăm în limba românească! Ungurește!

Prima fabrică de trăsuri de pe câmpie.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continuarea stradei Maros).

Asortiment stabil de mai mult de câte 40 bucăți!

calese diferite la dispoziție!

Telefon 439. Preț curente se trimit gratuit și francat

V. Goldiş: *Protestez împotriva acestei insulte, ce o aduceți prin vociferările do. limbii românești în acest comitat românesc.*

Voci: Ce comitat românesc? Dn-te în România. Aici numai comitate ungurești există.

V. Goldiş: Polemizează cu dr. Gyarmathy și mai ales cu dr. Gaál Ienő și arată, că nobilimea maghiară în 48 nu de voie bună, ci de silă a renunțat la o parte din privilegiile sale.

Dovedește nedreptățirea românilor chiar prin faptul, că la masa prezidială a comitatului nu este nici un român în funcțiune mai înaltă.

Incheie astfel: „D-v. ne cetiți din legile țării, că nu există aici altă națiune, decât numai națiunea maghiară. Puteți să cetiți ce voți și puteți chiar să aduceți lege, că peste tot nu există român și limbă românească pe acest pământ. Orice ar scrie însă legile d-v., realitatea vă dă de minciună. Adevărul e, că în această țară există mai multe națiuni: națiunea maghiară, națiunea română și altele. Națiunea română nu-și cere dreptul existenței sale dela legile d-v., ea își afirmă dreptul său de viață prin forțele ei proprii. Puteți născoci d-v. oricâte teorii despre unitatea națiunii maghiare, din care am face și noi parte, noi trecem înainte peste toate minciinoasele d-v. teorii și vom dovedi lumii prin hărnicia noastră, că da în această țară trăiește și va trăi totdeauna o națiune română prin voința sa și prin puterea sa proprie de viață.”

(Aplauze și aclamări din partea românilor).

Președintele: Discuția s'a încheiat. Înainte de a dispune votarea îmi țin însă de datorință a-i aduce d-lui V. Goldiş aminte faptul, că în acest scaun de prefect au șezut și românii Teodor Serb și dr. Gheorghe Popa. (Așa-i! Așa-i! — la unguri).

Voci din partea românilor: Da, pe timpul absolutizmului, dar niciodată, de când domnește constituția ungurească!

Preș.: Pun la vot propunerea comisiei permanente comitatene.

Majoritatea, bineînțeles, primește propunerea.

Astfel pe la orele 12 s'a terminat și această furtunoasă ședință a comitatului Arad. Maghiaria e mântuită.

Convocător

Aderenții partidului național român din comitatul Aradului sunt convocați la

adunarea poporală

care se va ținea în **Buteni la 417 septembrie 1911**, duminică, la orele 11 a. m. pe piața dinaintea casei comunale, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Situația politică;
2. Votul universal;
3. Proiectele militare;
4. Proiect de rezoluții.

Buteni, 9 septembrie n. 1911.

Comitetul aranjator:

Cornel Lazar, protopop Hămagiu, dr. Aurel Grozda, dr. Ioan Papp, dr. Cornel Albu, Ioan Cosma, Petru Pârva, George Andreica, Petru Țiucra, Ștefan Peneș, Arcadie Căcinea, Ioan Coloja, Florea Fănața, Teodor Borlea, Petru Draga, Ioan Iercoșan, Vasile Doncea, Constantin Giura, Ioan Halic, Florea Giura, Mitru Fica, Petru Ruja, Iuliu Bodea, adm. prot. Buteni, Mihai Lupei (Todaș), Mihai Lupei (Herțe), Ioan Horgu, Nioulae Lunuț, Gligor Frenț, George Ruja, Ioan Trif, Iuliu Faur, Petru Bejan, Ioan Braiț, Lazar Oprea, Dionisie Matheș, George Popa, Crăciun Mihuiț, Teren-

ție Micluția, I. Borlu, George Stoia, Pinte Radu, Simion Lupșa, Nicolae Ursa, Teodor Ursa, Avram Giurgiu, Silviu Ganea, Nicolae Herbei, Nicolae Oana, Teodor Herbei, Aron Pop, Ioan Popovici (Bârșanul), Ilarion Verșigan, Ioan Nemeș, Ioan Birău senior, Ioan Birău, junior, Augustin Mihulin, Patrichie Covaci, Pavel Vesa, Pavel Bene, Teodor Rada, Iancu Mihulin, Nicolae Ardelean, Romul Raț, Ioan Betea, Nicolae Stefea, Petru Oprea, Alexandru Nica, Ioan Popovici, Cornel Novac, Ioan Iancin, Ștefan Albu, Constantin Tâmpa, Victor Faur, Petru Motocan, Vasoi Ioan, Pârva Ilie, Cornel Săbău, Gligor Ilea, George Costina, Romul Hărduț, Ioan Sărac, Maximilian Miclean, Savu Dorca, Teodor Feier, Constantin Babuța, Iova Costea, Petru Lazar, Ioan Frugia, Arentie Codrean, Flore Jurcan, Flore Lazar, Petre Cociu, Iorga Lazar, Dumitru Ancuța, Ioan Giurgiu, Pavel Agieu, Eutimiu Agieu, Pantelimon Covaci, Terenție Cociu, Tănase Cociu, Zăhărie Millian, George Millian, Ioan Faur, Pavel Jebca, Terenție Costea, Ioan Târta, Fabrițiu Bodea, Cornel Bodea, Teodor Draia, Sabin Micluția, Sabin Micluția, Ioan Popa, Mihai Popa, Toador Bălaș, Ștefan Stan, Ioan Andrei, Sinesic Loja, Aurel Borlea.

Demisia baronului Schönaich. Din Viena primim știrea, că în timpul cel mai scurt M. Sa va decide în chestia demisiei baronului Schönaich, iar rescriptul regal referitor la aceasta se va publica în Monitorul oficial din săptămâna viitoare.

Urmasul baronului Schönaich va fi generalul *Auffenberg*, comandantul de corp din Sarajevo, care mai întâiu va trebui să declare, că susține el oare proiectele militare actuale și în legătură cu acestea respecta-va el învoelile în chestiile financiare dintre cele două guverne.

Cu venirea lui *Auffenberg* în conducerea armatei se vor face schimbări foarte mari.

Va să zică, noul ministru de războiu nu primește bucuros patrimoniul reformelor militare rămase dela baronul Schönaich. Nu cunoaștem intențiunile noului ministru de războiu, dar putem afirma cu siguranță, că situația contelui *Khuen* nu va fi prea trandafirică.

Cercetare pentru alegerea dela Ighiu. Marți, în 6 sept. s'a început și ascultarea martorilor chemați de recursul dat din partea românească pentru a dovedi nelegiuirile obraznice ce s'au săvârșit în jurul alegerii dela Ighiu, în care au răpit scaunul de deputație a unui român și l-au dat unui domnișor pintenos, fără nici o vrednicie.

D. dr. A Vlad, apărătorul recursului, s'a dus să fie de față la ascultarea martorilor. Are cea mai bună credință, că aceasta alegere va fi negreșit nimicită.

Vom da știri despre ascultarea martorilor.

Contramandarea conferinței interparlamentare. Din Bruxelles vine știrea, că conferința interparlamentară care urma să aibă loc la Roma, a fost amânată pentru primăvara viitoare, din cauza holerei ce bântuie în Italia.

Comitetul se va întruni la Bruxelles pentru a lua la cunoștință această hotărâre în mod oficial.

Propaganda română în Macedonia. Grecii se plâng de propaganda românească în Macedonia. Se plâng cu atâta mai mult cu cât autoritățile turcești, spun dânsii, se arată foarte favorabile acestei propagande. După un ziar grecesc, cea mai mare bunăvoință din partea autorităților o întâmpină agenții români în cazaua Grevena.

Propaganda românească, alimentată de guvernul român, a izbutit să înroleze un număr oarecare de aderenți printre cuțovlahi. Direct sau indirect, toți acei cari sânt înclinați spre românism și se găsesc în cazaua Grevena, sunt plătiți de propaganda românească.

Lucrul acesta e așa de adevărat, spune ziarul grecesc, că atunci când, venind la putere, cabinetul Carp a redus subvenția statului pentru propaganda românească, și că, prin urmare, aceasta a trebuit să suprimă plățile sale lunare, în toată cazaua Grevena n'au fost decât lamentațiuni printre cei interesați.

Românilor le e îngăduit să-și numească un inspector român pentru școli.

Acest inspector e liber în exercițiul fundațiunii sale, pe când inspectorii școlari numiți de patriarhatul grecesc nu sânt recunoscuți. Inspectorul român este un funcționar retribuit de guvernul român.

După indicațiile date de propaganda românească, autoritățile ar fi primit ca jandarmi pe niște bandiți, cari terorizează satele cuțovlahilor și lucrează sub ordinele propagandei românești.

Ele ar fi predate propagandei românești o școală grecească din Krama și i-ar fi îngăduit să ia două biserici grecești, cea din Perivoli și cea din Samarina.

Guvernatorul din Grevena ar fi făcut tot posibilul ca să anuleze alegerea unui grec ca membru al consiliului administrativ și ar fi făcut ca majoritatea s'o obție un român din cei noi.

În sfârșit, n'ar fi fiind hunătate să nu se facă nouilor români și cuțovlahilor, pe când se face totul pentru a contraria pe greci.

Ce-i dreptul, aceștia nu vor să înțeleagă că cu scopurile politice pe cari le urmăresc nu-și vor putea atrage nici odată simpatia turcilor.

Chestia marocană. În cercurile politice din Paris aci se speră, că tratativele din Berlin se vor încheia în curând în mod mulțumitor, și că la sfârșitul săptămânei se va publica un comunicat oficial asupra înțelegerii în ce privește punctele principale ale chestiei marocane.

În curând va avea loc o convorbire între Kiderlen Waechter și cancelarul Bethman Holweg. Cu acest prilej se va redacta contra propunerea Germaniei.

Cu toată declarația oficială în chestia marocană, făcută joi de ziarul „Nord Deutsche Allgemeine Zeitung”, presa continuă a păstra rezerva de și domnește deplină convingere, că chestia marocană va fi rezolvită pe cale pacinică. Se mai așteaptă se înțelege oarecari ezitări în tratative. E natural, că Franța să facă totul pentru a împiedeca ca Germania să obție avantajile, pentru cari s'a sacrificat atâta sânge și avere. Nu se cunoaște nici atitudinea Angliei.

Știrea, că secretarul de stat De Kiderlen Waechter va avea o conferință cu cancelarul Cambon, nu cuprinde nimic neliniștitor. Se înțelege de la sine, că în calitate de conducător responsabil al politicii germane, cancelarul trebuie să cunoască întâi nota de răspuns a Germaniei.

Afară de acestea e probabil, că Bethman Holweg sosește cu instrucții dela Kiel.

În genere se crede în cercurile oficiale, că de și nu fără greutate, o înțelegere se va stabili.

Presă are o atitudine favorabilă față de tratativele din Berlin.

Numai „Echo de Paris” și câteva ziare mici mai văd fantoma războiului.

Într'o încordare a conflictului nu se mai crede și părerea generală este, că tratativele se vor prelungi dar se vor termina în mod satisfăcător.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortizare și cu cambii pe moșii, ori case de chirie, sub condițiile
∴ cele mai favorabile ∴

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală :

De protectoratul Franței în Maroc se vor ca de ceva natural.
 În Bavaria a circulat zvonul, că s'au început bilizări.
 Zvonul a fost se înțelege dezmințic.
 E vorba probabil de o manoperă de bursă.

CORESPONDENȚE

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

ne aducem aminte de Hașdău. — Inceputul ni nou an de muncă. — Pentru noua stațiune a Teatrului Național. — Toiul pregătitor pentru manevre. — Presa din România și serbările din Blaj.

Vineri s'au împlinit 4 ani de când a plecat între noi Bogdan Petriceicu Hașdău, iar în ziua când se vor citi aceste rânduri — 4 ani de când, pe acest nobil fiu al Basarabiei, ni l-a luat ochiul pământului.

B. P. Hașdău a făcut parte din generația care a creiat România modernă și ai cărei cei din urmă reprezentanți ne părăsesc mereu lăsându-ne moștenire a cărei nărire și înflorire rămâne sarcina generației noastre.

În vremea când cultura românească era la începuturile ei, Hașdău, ca mulți contemporani ai săi, a fost de toate: istoric, filozof, om politic, dar în orice domeniu, mai presus de toate, om de luptă, cum îl cerea vremea!

Sub povara grelei lovituri de a fi fost părinte, pe vecie de cei iubiți ai săi, ca și sub povara unor bătrânețe adânci, Hașdău, iubitul și poporul savant, conferențiar și polemist sta retras, în anii lui din urmă, la Cămpina, în preajma ciobanilor și păstoritelor lui Grigorescu.

Numai când a plecat de acolo pentru totdeauna, s'a simțit că lipsește cineva deși sta retras și dela muncă și dela luptă...

Acum, când se mai încheie încă un an de când s'a coborât lângă ai săi în cripta dela Belu, îndeplinim o pioasă datorie pomenind numele scump al acestui ostaș de frunte al culturii românești — una și singură pentru noi toți și mântuirea noastră totodată.

*

Se apropie 1 Septembrie. Asta pentru orașeni, și îndeosebi pentru cei din capitală, e mult... Vacanța celor două luni de arșiță, din care se alege cu ceva repaos până și meseriașul, se încheie... Invățământul, justiția, serviciile publice. — însăși arta. — întră în perioada lor de activitate intensă și rodnică.

Și e bine. Singure vremurile de muncă serioasă dau rost vieții unei societăți. Ele deschid căi și ele le și curăță. Vieța în București, unde „răsare soarele culturii românești“, își are deplinul ei înțeles dela septembrie înainte. Pe lângă învățământ, activitatea literară însăși, își recâștigă sprinteneala și bogăția pierdută odată cu căderea căldurilor; apar și reapar reviste — și, în adăpostul prietenos al convenițiilor, se fac planuri și noi tovărășii în numele frumosului...

*

„Teatrul Național“, care de câțiva ani mai cu seamă, are darul de a întezi activitatea literară, cu începere dela 15 septembrie, se alătură și el cu obolul lui, la muncă de propagare a culturii românești.

Zilele acestea criticii teatrale ai ziarelor și revistelor românești de orice crez politic ori literar sunt invitați de d. Constantin Bacalbașa la Teatrul Național spre a le comunica, în linii generale, planul și considerațiile de cari înțelege d-sa să se țină seamă în activitatea din stagiunea acestui an.

*

Mărite cu contingent vechi, concentrate în cursul lunei august, regimentele își fac, de multă

vreme, pregătirile pentru manevrele de brigăzi, de divizii, ori pentru mari manevre regale.

Mulți ofițeri în rezervă, ca și grade inferioare — în armata română și soldatul de rând e deprins a se socoti un grad — sunt luați cu bicicletele, cu motocicletele, ori chiar cu automobilele lor împreună, pentru a îndeplini cu ele serviciile de recunoaștere ori de ordonanță.

A. S. Regală Principele Ferdinand, inspectorul general al armatei, va face, la întorcerea sa în țară, serioase inspecții tuturor corpurilor de trupă, cu o deosebită atenție asupra celei de a treia perioade din instrucția soldatului. Inceputul îl va face cu trupele din cele 2 corpuri de armată, cari fac manevrele regale în nordul Moldovei — și anume înainte de aceste manevre.

*

Presă din România a luat parte vie la sărbătorile sărbători, pe cari neamul nostru din Ungaria le-a închinat culturii românești, la Blajul nostru însuși demn de închinare cu „Cămpia“ lui cu tot!

Cele mai multe ziare, între cari unele chiar reprezentate la serbări, au ținut să dea răsunet în coloanele lor tuturor momentelor frumoase, pe cari miile noastre de țărani le-au trăit cu frunțașii lor împreună.

Articole, dări de seamă, impresii, cuvântări, urmează încă chiar și astăzi în unele ziare pentru cimentarea tot mai trainică a legăturii sufletesti, care trebuie să grăbească, între mulțimile de aici din România și cele de dincolo, ori vice-versa: cele de aici din Ardeal și cele de dincolo...

Correspondent.

Cronica femenină

NEERA

Ultima speranță a Albertinei

Albertina, despre care prietenele ei spun pe cuvântul lor de onoare, că și pe timpul lui Bismarck era tot Albertina cea tină și fermecătoare, în fiecare zi lăsată de D-zeu, se preumblă în orele de dimineață, dela amiază și de seara, pe Corso-ul Vittorio Emmanuel. Cine are afaceri sau se preumblă pe acest corso, o cunoaște. Cu părul pieptănat pe frunte, strâns în inele și cu toaletele ei moderne, simlând cel mai mare indiferentism față de trecători, ea aruncă priviri distrase spre biserica închinată sfei Babila, sau spre poarta de către Veneția a orașului.

Albertina așteaptă lăncezind pe bărbatul, care ar fi aplicat să-i ceară mâna și să o ia de soție. Din cauza aceasta dă o importanță deosebită faptului, ca toaletele să-i fie cât mai moderne și cât mai numeroase, ca să aibă de unde alege. Ea a fost cea dintâiu, care a purtat în Milano pălărie bolero. În ce privea articolele modei dela Paris, totdeauna întrecea pe prietenele sale. La ea au putut Milanezii să admire pentru prima dată costumul trotteur, făcut după cea mai nouă modă, cu încręcitură postillon, coadele false, degetele de șuncă, tocurele de ghețe Ludovic XV, corsetele Anne d-Autriche, gulerașul Mazarin, jacheta Jersey, până când în fine, în primăvara anului acesta, prin aprilie, îmbracă o haină într'una dela grumazi până jos la picioare, spre cea mai mare mirare a celor de pe corso, — era cea mai nouă modă, introdusă de clubul de reforme din Berlin.

Frumusețea însă și eleganța nu-i ajutau nimic; nici un bărbat nu se încumeta să se încuce în mreșile ce le arunca Albertina.

Mama ei disperase. Ah, pe vremurile ei erau cu mult mai buni bărbații! Și nu putea pricepe cum se pot mărita alte atâtea fete, cari nu se pot mândri cu un nas grec atât de splendid ca al ficei sale. Pe Albertina ei, care ar fi vrednică și de un rege, nimeni, nici chiar un om mai neînsemnat, nu vrea s'o ducă la altar. Lucru ciudat și de necrezut era acesta, durere însă, adevărat!

Astfel trecură zile, luni. Un an urmă după celălalt, totul se schimbă, se renoui, se transformă, numai Albertina nu se schimbă de loc, ei zilnic măsură corso-ul cu pași mărunți, aruncându-și privirile disperate spre biserica sfei Babila și poarta din spre Veneția.

Situația cu privire la viitorul Albertinei era foarte disperată, când mama ei se cugetă să pună totul în rizic. În 4 iulie, ziua sfetului Ulrich, un sfânt aducător de noroc, dar cam dăbiu, pleacă la băile de mare dela Cornigliano.

Cornigliano e un adevărat paradis pentru oamenii cari se mulțumesc și cu mai puțin și cari au pielea destul de groasă, ca să poată suporta nșor muștele, praful și arșița soarelui. Aceia însă, ale căror pretenții sunt ceva mai mari, nu primesc bucurios aceste trei daruri ale lui Dumnezeu, mai cu seamă în luna lui iulie.

E ușor de înțeles, că nici cele două femei nu erau mulțumite cu plăgile dela Cornigliano și cu aceea, ce le putea oferi această stațiune balneară sărăcută.

Mai dureroasă desiluzie fu însă pentru ele faptul, că numărul oaspeților era foarte mic, cu toate că ziarele scriau că Cornigliano e tixit.

Albertina, care se bucurase prea de timpuriu, că își va putea arăta în lume splendorul ei costum de baie de culoare albastră deschisă, cu privirea obosită, sta în apă până la brâu, și se prindea cu grije de funia, pe care direcțiunea prevăzătoare a scaldei o fixase acolo pentru asigurarea vieții oaspeților.

Pe Albertina o lăsa cât se poate de rece frumusețea mării; se pierdea în iluzii și tocmai voia să iasă din apă, când un domn tină, înalt și puțin cam gras, în costum roșu de baie și cu o pălărie uriașă de paie pe cap, ieși din o cabină și să aruncă în mare cu multă cutezanță.

— Mai rămâi, Albertino! — îi strigă de pe țărml mama agitată ficei sale, care legănându-se prea tare de funie, scăpă în mare umbreleța de mătase. — Ah! Umbreleța mea!

Tănărul cel înalt și puțin cam gras voia să pornească înnot spre marea deschisă, dar la strigătul de ajutor se întoarse și ridică umbreleța din apă, apoi cu multă grație o întinse adânc mișcatei mame. Între cei doi se începu acum următoarea conversație:

Dama: Mulțumesc! Mulțumesc! Mulțumesc frumos! Fata mea e atât de neexpertă! Albertino, prinde-te bine de funie! Nu-i așa domnule, că nu-i permis să lase din mâni funia?

Domnul: Pentru ce nu? Tocmai din contră! E cu mult mai bine să faci mișcare în apă!

Dama zâmbi.

Domnul (amabil): Nici nu e atât de greu! Trebuie să încerce numai!

Dama (foarte veselă de aceasta întorsătură ce o luase conversația): Auzi, Albertino! nu e greu, încearcă! Domnul va fi atât de bun să te instruzione puțin! Nu-i așa că vei fi atât de amabil?

Albertina (întinzându-și brațele): Mi-e teamă!

Domnul (zâmbind): Numai curagiu!

Dama (zâmbind): Numai curagiu! Numai curagiu!

Albertina (sub apă): Oh! Au! Hu! Ajutor!

Domnul o prinde de mijloc și o ridică la suprafață. Albertina nu știa ce să facă: să plângă, sau să râdă? Mama o încurajară continuu de pe țărml.

Domnul sâmbăna mult cu un diavol bun. Nimic nu era în el din Ganimed sau Don Juan. Părea om simplu, bun de inimă și blând; se vede că era plămădit din acel aluat, din care poți frământa bărbați buni. El râdea bine dispus sub pălăria lui uriașă de paie de sfortările Albertinei, care cu orice preț voia să învețe a înota deja în ziua aceea.

Astfel se scurse o oră plăcută. Mama, cu inima strânsă de durere, vedea apropiindu-se momentul despărțirii. Și cât de mult ar fi dorit, ca fata ei să rămână chiar până seara în apă; era doar convinsă, că baia ce o făcuse azi Albertina, ar putea fi de o însemnătate colosală în vieța ei.

Fabrica de granit, syenit
 industrie de marmoră și
 ciselare de peatră a lui

Ioșif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmură pentru mobilatură. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care eșefuesc vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singuraticice, în prețul de fabrică.

In fine Albertina iese din apă și în cabină își schimbă costumul albastru de voie, cu o haină splendidă și juvenilă, de percal. Mama îi aranjază părul, îi netezește crețele hainei și pune pe capul iubitei sale fice o pălărie cochetă „Rembrand“, peste măsură de mare.

Acum ies din cabină; înainte fata și în urma ei mama.

Tot atunci se deschide și ușa cabinei învecinate și din cabină iese... un preot catolic, înalt, puțin cam gras, cu espresia bunătății pe față și zâmbind curtenitor, salută pe dame.

— Albertino! — se răstește mama, — observat-ai tu până acum, că nu are mustață?

— Da, mamă, dar mulți bărbați nu au!

— Dar tonzura i-ai văzut-o?

— Dar nici nu și-a luat jos de pe cap pălăria!

— Rușine și infamie, că preoților li-se permite să se scalde în băi publice! Ar trebui să li-se interzică lucrul acesta!

— Să nu atragem atenția oamenilor, mamă! Intoarce-i salutul!

Preotul crede că le face o plăcere celor două dame, când, surizând, adaugă:

— Aici sunt la mine acasă. În fiecare dimineață, punct la 8 ore, servesc. Sluga prea plecată!

Albertina dă ușor din cap. Mama însă nu se poate stăpâni și cu voce tare:

— Mulțămesc!... Mulțămesc!... De altfel noi suntem protestante... Preoților protestanți cel puțin le e permis să se căsătorească!...

Trad: Lia Dușim.

Litere — Arte — Științe

SONET

*Stă trist la drumuri semnul răstignirii;
E plin Isus de colb și de noroi —
In fața lui săpat-au vremi și ploii
Adânci și negre brazdele măhnirii.*

*Paianjeni țes la micul lor război
Un vâl ce-l rup de-atâtea ori zefirii,
Și-l țes din nou, ca regele iubirii
Să-l poarte prins de umerii lui goi.*

*Și oameni trec. Trec, cetele-obosite
De fi dușmani altarului din drum,
Cu ochi streini, cu inimi împietrite.*

*Iar cel ce-a șters păcatele Iudeii
Se uită trist la oamenii de-acum
Ș'asteaptă 'n van să-i treacă 'nvățăceii.*

Ecaterina Pitiș.

Portul de vestminte al poporului muntean din țara Țopilor

de Rubin Patiția

Până în poteca Horei locuitorii din munții Abrudului purtau ținutul neagră, peptar și cioareci albi, căciula de oaie și opinci cu gurgoiu înalt; iar femeile, brobodeala albă 'n cap, ținută sau cojoc și cătrînțe de lână cernită negru. Acest port s'a susținut până la 1785 în domeniul arial al Zlagnei de sus, de care se țineau și două comune: Marișelul și Măgura din jurul Uiedinului — în care și azi durează acest port, până când în comunele din ținutul mai sus amintit al Câmpenilor portul s'a schimbat după anul 1785 din cauza persecuțiilor la cari erau expuși în călătoriile lor la țara aceasta în poporațiune și anume în ținutul alb, peptar, cioareci cu o vargă de postav albastru în cusătură și boconci cu încălțăminte. Cămașa o au virtă în cioareci și așa portul samănă cu cel săcuiesc. Numai frizura părului nu s'a schimbat rămânând, „chica“ cu nojița din părul capului. Aceasta „chică“ era de ambele părți a obrazului, așa precum se vede la portretul lui Horea din muzeul lui Bruchenthal din Sibiu. Unii munteni o împleteau deplin în un cioc, ca și cum o poartă fetele până în ziua de azi, cu deosebire, că nu se lasă mai lungă decât ceva mai mare de un cătuș.

Astfel era purtată „chica“ până la anii 1850 și după aceea, însă în zilele noastre nu mai află această frizură, ci locuitorii munteni sunt cu părul tuns.

Forma pălăriei bărbătești era cu crâmpene ridicate și late și acomodată pentru păstrare a unor lucruri mai ușoare. Pălăriile bărbătești de azi mici și cu crâmpene înguste sunt nepractice și fără gust, încât nu scutesc nici de soare nici de ploaie.

Mulți susțin, cumcă pe locuitorii acestor munți pentru purtarea părului în chică, i-au numit „moți“. Muntenii niciodată nu s'au numit pe sine așa, ci numire de munteni și apoi de țopi se obișnuiește

între ei, și credința mea este, că numirea lor de moți este de origine străină și nu are rădăcină la locuitorii din munții apuseni.

Numirea de „țopi“ și azi îndatinată pentru numirea locuitorilor din comunele de pe Rîul mare și Rîul mic are baza istorică, căci obvine sub această numire deja în secolul al XI în descrierea locuitorilor ardeleni prin istoriograful Constantin Porfiregenita, care numește ca un neam a Ardealului pe Țopoh, numire cu terminatie grecească și cumcă ei sub numirea aceasta și mai târziu figurează, adevărate bula papei Clement al VI-lea adresată voievozilor români ardeleni, între cari e numit și Vaivoda de Terra „Țopus“. Această diplomă papală din anul 1345 este adresată episcopului romano-catolic din Oradea-mare, care întretinea legături cu domnul țării românești Alexandru Voda, cuprinde următoarele: „episcopo Warden si necnon nobilibus viris Alexandro Bassarati et aliis tam nobilibus, quam popularibus Olachis Romanis Nicolae principi de Remecha, Ladislao Vayavade de Bivinis, Stanislao de Syprachi, Approzipe Vayvade de Zopus et Nicolae Vayavade de Auginas.“

Papa se adresează către fruntași români din Ungaria, Transilvania, Muntenia și Banat — deci afară de Alexandru Voda figurează aci ardeleni, bănațeni, crișeni și maramureșeni.

Cumcă Ambrozie Vayvade de Zopus este stăpînul munților apuseni ca dovadă se citește în descrierea din cronică stirianului Ottakar de Horneck despre robia regelui unguresc Ottone de Bawaria, pe care voivodul Ardealului Ladislau Apor îl făcuse prizonier, următoarele: După ce înzadar îl chinuise voevodul Ladislau pe regele Ottone în urma amenințărilor regelui Serbiei și a Bulgariei îl predă principelui Valach (Mircea-Vodă). Acest principe voiește cu puterea să-l silească pe regele, ca să predea insigniile regatului, dar se decise după zădarnică trudă în urma sfatului românilor să-l omoare în mod crud. Dar îmbolnăvindu-se principele Valachilor robul prin mijlocirea doamnei fu pus în libertate; însă însănătoșindu-se din nou îl robește. S'a îmbolnăvit din nou principele și așa în urmă s'a decis a da libertate lui Ottone, pe care l'au ăfcut scăpat.

Cum s'a făcut cea scăpare a regelui, ca să nu cadă pe mâna lui Ladislau Apor, se spune cum că dela Hațeg tot prin teritoriul voievozilor români, terra Țopus, Bivinis la Maramurăș, a fost condus Ottone de oamenii lui Mircea, și din Maramurăș a trecut în Galiția.

Aceste date se află în tomul al IV al dicționarului lui Petriceicu Hașdeu despre Radu Negru.

Dovedită fiind folosința numirii de Țop și azi uzitată la locuitorii din munții Abrudului această nomenclatură este a se conserva ca un document al existenței romanilor pe aceste plaiuri acomodată pentru înfrângerea teoriei lui Roesler și a altor scriitori maghiaroni.

Deci propun, ca în vorbire și scriere să se încunjure numirea de „Moți“ rămânând la numirea de „Țopi“.

Atât istoricul Maior, cât și Xenopol nu știu ce să facă cu numele Țop, cel întâiu vorbește de familia Țopa iar Xenopol de satul Țapul de pe Târnava.

Prin cele mai sus scrise este lămurit, cumcă Țop și țara Țopus este numirea poporului român din Munții apuseni ai Transilvaniei, cari până la anul 1514 își aveau voevodul lor.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Poezii de Gh. Voinea (126 pag., editura F. Göbl, București). Autorul este un suflet delicat de poet. Acesta e singurul lucru calitativ, ce-l putem spune despre autorul acestor poezii. Ele sunt monotone, adeseori naive, pe ici pe colo câte o scântee licărind în vreo frază, cugetare, ori simțire. În general, volumul n'are puterea de evocare și de transport, pe care o are o poezie bună. Totuși e ceva al poeziei, în unele „Cântece“, în „In Mundo“ și „Din lumea celor mici“. Pentru 5—6 bucăți, ar fi fost folositor întregul volum, dacă aceste bucăți ne-ar face cunoștința unui visător în vremurile noastre, adică a unui îndrăzneț luptător contra materialismului fundamental al veacului. În legătură cu aceasta, autorul se menține însă în atmosfera banală a vieții,

„Să sorbi aievi din ochi cerești
Minciuna vieții noastre 'ntregi...“

De glasul lumii tu s'ascuți
Să faci ce fac azi toți cei mulți
Să-ți duci povara vieții în spete.

Au nu cerca să pătrunzi firea
Ci ia-le toate așa cum par“...

Nu ne arată nici un fel de ideal, nici un fel de luptă, ci cu suflet, mai mult oriental, ne îndrugă rime câte-odată destul de armonioase — și ne lasă să credem, că sub o evoluție oarecare, autorul se va releva cu lucruri mai adânci.

INFORMAȚIUNI

Arad, 9 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță deocamdată vreme senină, mai târziu ploii și vânturi.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, răcoare, ploii.

Temperatura la amiază a fost de 26.5 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe octomvre	Cor. 12'01
Grâu pe aprilie 1912	„ 12'22
Secară pe octomvre	„ 10'36
Secară pe aprilie	„ 10'78
Cucuruz pe septemvre	—
Cucuruz pe maiu 1912	„ 8'48
Ovăs pe octomvre	„ 9'47
Ovăs pe aprilie 1912	„ 9.80

Edip.

Cum ni-l arată opera plastică a sculpturii și a picturii, e cunoscut din poezia dramatică a grecilor: Sophocle a tratat în trei drame soarta lui Edip și a copiilor lui. Eschyl și Euripide au ales de asemenea această temă ca subiect al unor tragedii, cari însă nu ni s'au păstrat.

Regele Thebei, Edip, care fără să știe, ucide pe tatăl său și se căsătorește cu mama sa, a fost pentru Greci un exemplu oribil, cât de tragică poate fi soarta unui om, a unei familii.

Când Edip primi mai târziu deslușire despre teribila sa faptă, el își scoase ochii, după ce mamă-sa soție se spânzurase. Ca un biet unchișor orb, el călătorește condus de tânăra sa fică Antigona, dintr'un loc într'altul, până ce în fine găsește pace și o moarte liniștită în dumbrava Eumenidelor, la Kolona, lângă Atena.

Multe sculpturi și picturi sunt ca o ilustrație la versul inițial al dramei lui Sophocle „Edip la Kolona“, în care Edip întreabă:

O, copilă a unchișului orb, Antigona,
In ce finit venim acum, la ce oraș?
Cine va primi c'o slabă rază de iubire,
Pe omul rătăcitor fără vedere pe Edip?"

Tragicul acestei mari drame de compătimire a captivat și timpul modern; astfel Mendelssohn-Bartholdis a pus pe muzică corurile din drama „Edip la Kolona”, din care se aude strigătul pesimist de durere:

Cea mai mare dintre dorințe
Este de-a nu fi fost născut
Iar dacă ești în viață,
O altă dorință este de a te duce
Cât mai curând acolo, de unde-ai apărut.

Convocare. Tinerimea română din Arad este rugată să se prezinte luni seara în **11 septembrie n.** la orele 9 precis, în cafeneaua „Vas”, la o consfătuire, în chestia aranjării serbărilor împreunate cu adunarea generală a „Reuniunii învățătorilor”.

Personale. Intorcându-se din străinătate d. **Leonte Moldovan**, avocat în Brăila a petrecut azi în Arad în mijlocul românilor de aici.

— **Luni fiind sârbătoare, Tăierea capului sftului Ioan**, numărul viitor al ziarului nostru va apare **Mercuri** dimineața.

Conferința clubului comitatens român, convocată pe duminică în 10 c. s'a amânat pe: **luni în 18 c. la 7 ore seara în hotel Paris** în presara congregației comitatense. Făgăraș în 8 sept. 1911. Iacob Macaveiu, prezident. Mateiu Jiga, secretar.

Majestatea Sa regele la Budapesta. *Majestatea Sa regele, care de prezent se află la Schönbrunn unde va petrece câteva săptămâni, în a doua jumătate a lunii octombrie, va veni și la Budapesta petrecând simultan parte în palatul regal din Buda, parte la Gödöllő, unde va avea loc vânătoare, la cari va lua parte și însuș Majestatea Sa, care se află deplin sănătos.*

O plânsoare. „Gazetei Transilvaniei” i-se cere publicarea următoarelor șire: In 1908 deputatul dietal Désy Zoltán a dat 5 jugăre arător bisericei gr.-cat. din Ulieșul mare spre folosință în decursul vieții sale, pentruce în schimb am pomenit la sf. liturgie pe viii și pe morții donatorului. Din 1908 am lucrat arătorul cu plugul meu și cu poporul și în 3 ani am câștigat în total 668 floreni 10 cruceri, care sumă protopopul nu a luat-o în socoteli. Pentruca eu am pretins aceasta și pentru alte discute, protopopul, în marția sfințelor patimi, m'a suspendat dela oficiul parohial, pe timp nedeterminat și sunt și astăzi suspendat.

Domnul deputat, nemaipomenindu-i familia la sf. liturgie, a substras cele 5 jugăre. Rog Prea veneratul Conzistor din Blaj a se interesa de acest lucru. Biserica din Ulieșul-mare, edificată de Ioan Maior, preotul, fratele istoricului Petru Maior, e slabă și aveam de gând să edific eu în locu-i, ca nepot al fericitului Petru Maior, o altă biserică, dar protopopul mi-a suprimat voia. Ulieșul-mare (Nagy-Ölyves), august n. 1911. Alexandru Maior, preot gr.-cat.

Meseriaș român sibiian — premiat în Roma. Cunoscutul croitor din Sibiu, d. **Ioan Petrașcu**, cu prăvălia bine asortată din strada Cisnădiei, participând cu mai multe obiecte, între cari și cu un rând de reverenzi, la expoziția din Roma, dintre 800 exponenți croitori a fost distins cu primul premiu „Grand Premio” și cu Medalia de aur. — Aceasta distincție binemeritată ar trebui să îndemne pe fiecare român a-l sprijini în întreprinderea sa, cu atât mai mult că e singurul român căruia i-a succes să se pună alături cu multele și marile firme străine din strada principală a Sibiului.

Studiul religiunii la Orăștie. In „Libertatea” cetim: „Szászváros” scrie că d. protopop **Vasile Domșa** s'a învoit a propune religia ungurește — lucru pentru care e ceartă de ani de zile aci.

Adevărul e: d. protopop **Domșa** a declarat că propune tinerilor obiectul principal al religiei: liturgica și dogmatica (cari cuprind aproape tot ce e de propus) numai în limba liturgică a bisericii, românește! Iar de-a avea de propus ceva din Istorie ori constituție, — acelea le va propune ungurește, dacă îi va da voe și consistorul dela Sibiu.

Autoritățile noastre bisericești au și ele cuvânt încă.

Instiintare. Avizăm on. public român, că cu prilejul adunării învățătorilor noștri, duminică la 17 sept. n. în Arad, la „Crucea albă” va avea loc banchet. Toți aceia, cari doresc să ia parte la acest banchet sunt rugați să se anunțe d-lui dr. **Iustin Marșieu** avocat în Arad, psnă joi, 14 sept. n., căci la din contră nu vor putea lua parte la banchet.

Prețul unui tacâm 3 coroane.

Băile fostului episcop Pavel vândute unui consorțiu francez. Băile fostului episcop gr.-cat. al Orăștiei-mari, **Pavel**, care se află în apropierea comunei Pavel, în comitatul Maramureș, au fost vândute de moștenitorii episcopului unui consorțiu francez pentru suma de un milion de coroane.

Sborul lui Vlaicu în Sibiu. In-drăsnețul aviator **Aurel Vlaicu**, care la serbările culturale din Blaj a uimit publicul cu minunatele sale zboruri, a binevoit să primească invitarea de a face o ascensiune și în Sibiu. Ascensiunea va avea loc **Duminică în 17 septembrie st. n. 1911**, la orele 5 p. m., pe câmpul de exerciții militare din loc.

Prețurile de intrare sunt următoarele:

Locul I	10 cor.
” II	6 ”
” III	3 ”
” IV	1 ”

Ne împlinim o plăcută datorie, când luăm sub ocrotirea așezământului nostru cultural această isbândă a științei, care face cinste neamului românesc.

Ne adresăm deci tuturor oamenilor noștri, cari pot aprecia importanța problemelor culturale, rugându-i să grăbească cu toții și să îndemne pe toți românii din împrejurime a lua parte la această frumoasă sârbătoare a geniului românesc.

NB. Biletele de intrare se pot primi dela biroul central al Asociațiunii și dela librăria arhidiecezană din Sibiu. Prevăzându-se aglomerare mare de public, doritorii sunt rugați a-și procura biletele în cel mai scurt timp.

Sibiu, 5 septembrie 1911.

Prezidiul Asociațiunii:
Andrei Barseanu.

Membrii noi al asociațiunii. Cu prilejul serbărilor Astei jubilar s'au înscris 18 membrii fondatori, 44 membrii pe viață și 26 membrii ordinari.

a) Membrii fondatori: „Patria”, inst. de cred. și economii Blaj, dr. Vasile Bianu medic Buzău, Simeon Pop Mateiu canonic Blaj, Iuniu Brut Hodoș director de bancă Blaj, Amalia dr. Bran n. Simon soție de adv. Teaca, George Pop, consilier ministerial Lugoj, Alma dr. Pop n. Maior soție de avocat Lugoj, dr. George Popescu adv Turda, dr. Iustin Pop adv. Deva, dr. Iz. Marcu canonic Blaj, Artimon Blăjan preot gr. c. Obreja, Eugenia dr. St. C. Pop n. Macaveiu Arad, dr. St. C. Pop deputat Arad, Petru de Mocsonyi mare proprietar Buleiu, dr. Emil Babeș adv. Budapesta, dr. Tit Babeș adv. B-pesta, dr. Alex. Pop medic Blaj, Emil Petran preot gr. c. Almaș.

b) Membrii pe viață: Banca „Pitești” Pitești, Aniți dr. Maior n. Bohățiel soție dn avocat Cluj, dr. Ștefan Morar avocat Cluj, Ștefan Crișan inv. Teiuș, Aurel Barbu notar Lancrăm, dr. Alex. Pop avocat Ceul Silvaniei, dr. Alex. Dobrescu medic Szekszárd, Nicolae Rusu proprietar Poiana Arieșului, Aurel Hârșan preot gr. cat. Miraslău, dr. Alex. Nicolescu profesor Blaj, Iosif Mustețiu maior Rafna, dr. George Pățcean avocat Turda, Vasile Hățăgan notar Oarda de jos, dr. Eugen Tătar adv. Deva, dr. Ștefan Banfi medic Bucium, I. Harsia Milășel, dr. Iuliu Morar avocat Murăș-Uioara, Cornel Mesaroș, inginer Budapesta, dr. George Gârda avocat Făget, Pompeiu Făgărășan preot gr. cat. Beclean, dr. Toma Ienciu adv. Pui, Ioan Corbul notar la sedria nrfanală Bistrița, Iuliu Popp dir. de bancă Gherla, Victor Blășian inginer suprem Lupeni, Gavril Precup profesor Blaj, dr. Eugen Sâmpetrea adv. Zărnești, Teofil Crișan preot Perul, Ioan Maior provizor metr. Blaj, dr. Iuliu Maniu adv. Blaj, dr. Iuliu Popescu adv. Turda, dr. Enca Papiu adv. Orăștie, Eugen P. Păcurar protopop Sebeșul-săsesc, dr. Alex. Fodor medic Alba-Iulia, Vasile Morar inv. Murăș-Ludoș, Maria dr. Pop, soție de jude Ioajul de jos, Simion Corvin jun. comerciant Orăștie, Aurel C. Domșa redactor Blaj, Aurelia Morar n. Bătăcui, soție de notar Ohaba, dr. Eugen Mețianu avocat Brașov, Dumitru Evolveanu profesor Bran, Tiberiu Eremie inginer Brașov, I. Lăpădat, director de bancă Orăștie, Pompiliu Piso preot gr. or. Cărpiniș.

Inmormântarea lui Gheorghe Feier. Azi la orele 10 a. m. s'a făcut inmormântarea solemnă a adânc regretatului defunct, avocatul cu sufletul ales **Gheorghe Feier** din Boroșineu.

Serviciul înmormântării l-au săvârșit 18 preoți pontificând P. C. Sa părintele R. Ciorogariu, care l-a rândul său a rostit un mișcător cuvânt funebrel, reliefând nobleța sufletului și meritele distinsului fruntaș al vieții publice din partea locului, care ne-a părăsit azi, ducându-se înaintea feței Judecătorului ceresc.

Rămășițele pământești ale decedatului le-a petrecut la groapă o mulțime mare de prieteni și cunoscuți, punând fiecare câte o lacrimă sinceră pe cociugul iubitului și știmatei defunct.

Să-i fie pământul ușor.

Necrolog. **Ana Benția** născ. **Pap de Murăș-Ciugud** a încetat din viață după lungi și grele suferințe, joi în 7 septembrie st. n. 1911, la 10 și jum. ore a. m., în anul al 53-lea al etății și al 30-lea an al fericitei sale căsătorii.

Inmormântarea se va face sâmbătă în 9 sept. a. c. st. n., la 3 ore p. m., din locuința Turnschulgasse 19, în cimiterul din loc.

Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Concert în Arad. Tinerimea română din Arad, aranjează duminică seara în 17 septembrie n. a. c. în onoarea adunării generale a „Reuniunii învățătorilor” un concert. cu următorul program:

1. Schubert; d-dur sonata executată la vioară de d. Adrian Popescu.

2. Rossini: Aria Rosinei din opera „Barbierul de Sevilla” cântată cu vocea de d-șoara Dora Lepa.

3. Wieniawsky: romanță, executată la vioară de d. Adrian Popescu.

4. Doine românești, cântate cu vocea de d-șoara Dora Lepa.

5. Schubert: Die Forelle, executată la pian de d-șoara Onora Luca.

6. Verdi: Aria Azucenei din opera „Il Trovatore”, cântată cu vocea de de d-șoara Lia Pop.

7. Doine românești executate la violină de d. Adrian Popescu.

8. a) Mascagni: Aria din „Cavaleria Rusticana”,

b) doine românești cântate cu vocea de d-șoara Lia Pop.

Inceputul la orele 8 și jum. precis. După concert urmează dans!

Invitări speciale nu se fac, ci se invită pe această cale tot publicul român.

Nicu Corfescu în Ardeal. Joi în 14 sept. 1911 orele 8 seara tinerimea română din Câmpeni aranjează un mare concert cu concursul celebrului Tenor dramatic de operă **Nicu Corfescu**, a d-nei **Mărioara dr. David** (piano) — cu următorul program: D-uul **N. Corfescu**: **J. Mureșanu**: Aria Mesterului Manole din opera Mănăstirea de argeș,

Cohen-Linaru, Prinde-mi-te-aş măndro seara, Leoncavallo, *Matinata D-na Maria Corfescu*: Take Popescu; Du-te dor la badea 'n sân; Puccini, Arie din opera „Tosca“; * * * Solo de piano executat de d-na Mărioara dr. David; Halevy, Mare arie a lui Eleazar din opera Evreica (Die Judin) D-nul N. Corfescu. Verdi, Arie din opera Rigoletto (La donna e mobile) D-nul N. Corfescu. Scheletti, Ce te legeni codrule Dna Maria Corfescu. Puccini, Aria Tenorului din opera „Tosca“ D-nul N. Corfescu. Verdi, Mare duett D-nul și Dna Corfescu. * * * Doine din ardeal, Dna M. Corfescu. * * * Doina oltului D-nul N. Corfescu, Bilete se vând la D-nul Ioanete iar sara la cassă.

Monetele de doi bani (fileri) au început să se împrăstieze tot mai mult, pentru că nu se mai bat din anul trecut încă. După cum aflăm, ministrul nici nu vrea să mai bată monete de 2 bani, ci să scoată din comerț și pe cele ce mai sunt, bătând în locul lor monete de *1 ban și de 5 bani*.

În Bistrița s'au împrăstiat monetele de doi bani așa de tare, încât 50 de negustori de acolo au cerut dela primărie să intervină la locurile mai înalte, ca să se curme cu neajunsul acesta, căci ei au mare pagubă.

Tălhărie. Din Mediaș se scrie următoarele: Sâmbătă seara, pe la orele 9 și jumătate trecea un tânăr pe o stradă a comunei noastre. Pe stradă se întâlnește un servitor, care se află în slujba unui magaziner de lemne; din vorbă în vorbă, amândoi ajung la ceartă. Servitorul scoate cuțitul și-l înfige în grumazul tânărului, care cade morman la pământ.

Victima acestui incident, Gheorghe Mărgineanu, avea numai 21 de ani și era un tânăr brav, cu inimă și simțire românească. Ucigașul este un sas din comuna Igistorf. A fost arestat.

Lupii. Pe valea Murășului din părțile Aiudului țărani au început să țină oi tot mai multe. Unde sunt oi, vin însă și lupii. O haită de lupi și-a făcut sălaşul în pădurile Betei, aproape de Aiud, și de-acolo dă năvală în turmele oamenilor, făcându-le pagube mari. Zilele trecute, țăranul Ioan Oltean din Tâmpăhaza venia dela târgul Bălgradului cu o vacă cu vițel. Când s'a dea pe lângă pădurea Betei, săriră doi lupi asupra vacii. Oltean începu să strige. Niște oameni, cari lucrau la câmp îi alerțaseră în ajutor, dar era prea târziu, că lupii înhățaseră vițelul ducându-l cu ei.

Lucrurile acestea se petrec în comitatul vestitului fișpan Szász, care în loc să-și trimită jandarmii să se războiească cu nevestele noastre, — pentru că se împodobesc cu tricolorul național, mai bine i-ar trimite contra lupilor, cari prăpădesc averea românului, după care-și plătesc dările cele mari, fără ca statul să-i dea ceva în schimbul lor.

Procesul Cuza—Socor. *Procesul intentat de d. A. C. Cuza lui Em. Socor pentru calomnie, se va judeca în actuala sesiune a Curții cu juri din Iași. Se știe, că procesul s'a amânat pentru a se numi o comisiune de experți, care va trebui să răspundă la cele trei puncte formulate de jurăți.*

În căutarea lui Pantelimon. Joi la orele 12, o femeie din Condreni pe când culegea bureți, în pădurea învecinată cu cetatea Neamțului a fost întâmpinată de Pantelimon, care a rugat-o să-i dea ceva de mâncare că-i va plăti ori cât va cere.

După ce a scăpat din pădure femeia plină de groază, a luat-o la fugă. În dreptul foastei barriere a părului ea a întâlnit pe d. Burchi Raf, din Tg.-Neamț, căruia i-a povestit cazul.

Astfel Panteșimon se afla, numai la 6 kilometri de oraș, și n'ar fi de loc exclus să intre și în oraș.

După cele povestite de femeia din Condreni banditul era îmbrăcat cu țări albi, sumanul scurt, opinci, pălărie veche, decolorată, care a fost odată verde dar acum e albăstrui. El purta pușca pe umăr, dar acoperită cu sumanu.

Autoritățile au luat măsuri ca să fie găsită femeia din Condreni, dela care e vorba să se aște în ce direcție a apucat Pantelimon.

Joi noaptea șeful secției de jandarmi, Iosipescu, a concentrat pe oamenii din Răucești, ca să urmărească pe Pantelimon, care se crede, că a luat-o în spre comuna lui natală. Nu s'a ajuns însă la nici un rezultat. Mai întâiu pentru că acum e timpul culusului, și apoi, pentru că nu se știe locul unde se ascunde banditul.

Potera de țărani a fost desconcentrată, rămânând pe câmpul de cercetări numai jandarmii.

Printul Caradja l-a chemat pe Neculai al Dumitroaiei, fratele lui Pantelimon, și i-a făgăduit un premiu însemnat precum și o slujbă bună, dacă va izbuti să comunice cu Pantelimon și să-l convingă să se predea.

Ca să-l denunțe țărani e însă slabă nădejde. În urma asaltului din zilele trecute, țărani și-1 închipuie pe Pantelimon ca pe o ființă supranaturală.

Faptul că el a reușit să scape din mijlocul celor 600 poterași, dând dovadă de un curaj și o iscusință fără precedent, a făcut până și pe jandarmi — plini de înmărmurire — să spună că Pantelimon e fără îndoială dracul în chip de om.

Administrația temându-se de indiscreția celor însărcinați cu comunicarea ordinelor, s'a luat măsura ca toate ordinele să fie transmise prin telegrame cifrate.

Chiar jandarmii comunică între ei numai prin semne convenționale.

Din sergent-major călugăr hoț. Marin Bratu (din București) se urăse să mai servească în armată, unde ajunsese până la rangul de sergent-major. de aceea o părăsi. Cum nu-i plăcea lucrul, dar îi plăceau petrecerile, cari costă bani, s'a hotărât să câștige gologani jefuindu-mănăstirile. Ca să izbutească, întră în mănăstirea Cernica (aproape de București) ca novit, având să fie primit după un timp de probă călugăr. La început să mulțumi să fure sume mai mici dela călugări, dar aceasta nu-l satisfăcu și într'o noapte sparse camera unde se afla cassa mănăstirii. De aici indicase câteva sute de lei, cu cari o ște-se dela mănăstire. Starețul înștiință poliția din București, care puse în curând mâna pe călugărul mincinos.

Acum e la închisoare, unde are prilej să mediteze asupra deșertăciunii vieții care nu-i oferă nici măcar câteva clipe de plăcere, fără — muncă.

M. Sa a primit demisia lui Schönauich. *La încheierea ziarului primim din Viena știrea, că azi la orele 11 a. m., ministrul de război baronul Schönauich a fost primit în audiență la M. Sa și și-a prezentat demisia. M. Sa i-a primit demisia baronului Schönauich, dar l-a rugat, ca să nu părăsească postul până după terminarea manevrelor din nordul Ungariei.*

Numirea noului ministru va urma numai după ce vor termina manevrele mari.

O convorbire cu Edison. Cel mai mare și mai prodigios geniu al mehanicii moderne, ilustrul american, Edison săptămâna trecută a trecut în Europa, reclamat de afaceri financiare. În zilele din urmă petrecuse la Berlin, unde a fost primit și sărbătorit cu deosebită afecțiune de întreg orașul.

Ieri a venit cu automobilul la Viena, în societatea soției și a copiilor săi, un băiat de 17 ani cu ochii luminoși și o fetiță silfidă, elegantă și foarte frumoasă de 14 ani.

Un colaborator al ziarului de senzație „Az Est“ a avut o convorbire cu ilustrul musafir al orașului imperial. Edison era puțin frânt de drumul lung ce l-a făcut cu automobilul, totuși cu o vădită complexantă i-a acordat ziaristului un scurt interviu, din care dăm și noi câteva părți.

Intrând în cameră, Edison îndată porni a se scuza: — „Sunt obosit, am parcurs drum lung, nu pot vorbi mult.

De aceea totuși m'a stat la dispoziție bucuos — scrie interlocutorul. L-am întrebat ca la ce invenții nouă lucră actualmente și ce-i cu „motorul mic“, care la vremea sa a stârnit așa valuri în publicistica americană?

— Ei, acesta e încă secretul viitorului — răspunde. Lucrez fără preget și totuși abia progrez. Asemenea lucruri merge greu, abia din pas în pas ajung la ceva rezultat.

E posibil ca o invențiune să fie fătul unui moment norocos, dar perfecționarea ei reclamă totdeauna o muncă perseverentă și minuțioasă.

Ce s'a ales din casa vărsată — întreb mai departe?

Edison ridică din umeri:

— *E abia o idee departe de a fi realizată; dar cred că vei auzi vorbindu-se despre ea.*

Câte invenții ai până acum?

Edison se gândește.

— *Doamne, invenții?! Invențiunile mele propriu zise abia dacă întrec cifra de zece. Am însă mai mult de 1000, (o mie) de brevete. Lucruri mărunte de altfel, totuși sunt mai prețioase, decât le pot aprecia laici. S'apoi — adăugă zimbând — aduc mai mult venit.*

Dealtecum foarte multe invențiuni străine le aduc în legătură cu numele meu.

Un ziar american scria bundoard despre o cămașă ce se poate întrebuița 365 de zile, fiind compusă din 365 de părți, — una pentru fiecare zi. Invenția a circulat prin publicistica americană și publicul a crezut povestea pân' ce n'am desmășit-o.

Edison deși e de 65 ani, mișcă ușurel și nu se vede nici cea mai mică oboseală a vârstei. L-am și întrebat — scrie interlocutorul — cărei împrejurări îi mulțumește vigurositatea.

— *Lucrez necontenit. Oamenii m'arginiți susțin că munca obosește omul. Eu un singur leac adevărat cunosc: munca fără preget. Munca alungă nervositatea, hipochondria, și scutește omul de nebuțiile ce-i periclitează sănătatea. Aduce somnul și apetitul de ce acum necoie. Secretul tinereții mele este munca nepregetată.*

Edison a promis să vină și la Budapesta.

In ajunul contra-revoluției din Portugalia. O telegramă a ziarului „Berliner Zeitung am Mittag“ anunță că ministrul de externe al Portugaliai fiind întrebat asupra invaziei monarhiștilor în Portugalia, a răspuns că după ultimele informații ale guvernului regalității se află adunați în granița spaniolă în fața localității Chaves.

Ministrul a adăugat că guvernul a luat toate măsurile și că trupele sunt devotate republicii. Sunt speranțe că contra — revoluția va fi înăbușită fără vărsare de sânge.

După alte știri monarhiștii au pornit spre Lisabona și au trimis numeroși emisari în țară.

Noaptea târziu s'a răspândit zvonul că trupele regaliste adunate la Chaves au pornit spre Lisabona. În toate orașele mari se află emisari ai monarhiștilor cari prin bani și promisiuni caută să câștige populația în favoarea cauzei monarhiste.

Știrea despre trecerea graniței de către trupele regaliste s'a primit și la ministerul de externe. Trupele dispun de mâini și munițiuni suficiente. Garnizoana din Lisabona a fost alarmată încă în cursul nopții.

Toate garnizoanele din orașele mari sunt consemnate.

Vizitele regelui Serbiei la Curțile europene. Vizita regelui Petru la Viena, va avea loc la începutul lunii Octomvrie. În legătură cu această vizită, suveranul Serbiei va face și anunțata vizită la Paris.

Actualmente au loc tratative pentru o întrevedere între regele Petru și împăratul Wilhelm la Berlin.

La Viena regele Petru va rămânea două zile. Pentru la toamnă se așteaptă la Viena și vizita regelui Ferdinand al Bulgariei și acelu a regelui Nichita al Muntenegrului.

Luptele din Persia. Agenția Reuter află, că o bătălie decisivă a avut loc la câteva mile din capitala Teheran. Cauza fostului Șah e probabil definitiv pierdută.

Trupele lui Sardar Arșad, partizanul fostului Șah și compuse mai cu seamă de turcomani, au fost cu desăvârșire bătute: 330 de oameni, printre care chiar Sardar Arșad, au fost făcuți prizonieri.

Trupele guvernului au capturat patru tunuri și au mai făcut o pradă bogată.

Sardar Arșad, care e rănit, va fi executat.

Fluturi de noapte. (Din moravurile stricate ale orașelor mari). Teatrul Apollo din Arad și-a procurat cea mai senzațională dramă intitulată „Fluturii de noapte“, pe care o va prezenta mâine, duminică. E foarte înduioșetor a privi numai chemarea păcătoasă a acelor ființe nenorocite, cari se învârtesc pe străzi în raza palidă a nopții și în lumina bogată a separeurilor, până când le ajunge mâna nemilosă a sorții. Întâmplările acestea ațățătoare a moravurilor păcătoase din orașele mari sunt arătate în patru acte.

Teatrul Apollo, deși plătește o mie coroane în fiecare seară pentru folosința acestui tablou, nu urcă prețurile.

Mâne, duminică, se va prezenta următorul program:

Medic fără voe (senzațional). Leu cu patine — scheting (umoristic). Fluturul de noapte. Dramă în 4 acte din viața orașelor mari. Actul I: Fuga; actul II: Fluturul de noapte; actul III: Bunăstare și mizerie și actul IV: Impăcare lângă catafale. — Rolul principal este jucat de Asto Nilsen. Filmul are 1000 metri lungime. Piesa este jucată de actori renumiți danezi. — Lemke maimuță. (Piesă bufă).

Reprezentațiile se încep la orele 3 d. a.

Luni: Acelaș program cu adăugirea: Mama (dramă). — Bătrâni și tineri (operă americană). —

Reprezentațiile se încep la orele 3, 6, 7 și jum. și 9 seara.

Revoluția femeilor belgiene — continuă. În Bruxella, capitala Belgiei, femeile au izbucnit în formală revoltă din cauza scumpetei.

Anume, de câteva zile în sus zisul oraș măcelării și brutării au urcat considerabil prețurile celor două articole de hrană de căpetenie: pâinei și cărnei. Deja de zile întregi lumea în Belgia este grozav de agitată din pricina aceasta și femeile au pornit o aprigă luptă împotriva belitorilor publicului.

Măcelării au închis prăvăliile, femeile revoltate însă au năvălit asupra lor spărgând și dărâmand tot ce le-a venit la mână. Acum se vestește, că și din provincie se pregătesc multe femei să călătorească la Bruxella pentru a pune la cale manifestațiuni și mai înverșunate.

Ce s'o mai alege și din aceasta ?

Viteza trenurilor. În zilele noastre vorbindu-se mult de chestiunea vitezei este interesant să dăm oarecare informațiuni, pe care le găsim în ultimul număr al revistei „L'illustration”.

În Franța, trenurile rapide parcurg distanțe considerabile într'un interval de timp scurt, grație nu numai vitezei mari, dar și faptului, că asemenea trenuri au numai una sau două opriri, și aceste opriri sunt numai interese de serviciu.

Astfel, trenul (5) Paris-Pas-de-Calais, parcurge această linie de 290 klm. în 3 ceasuri, deci cu o viteză de 105 klm. pe oră, având o singură oprire de serviciu la Amiens.

Un tren rapid, este pe linia Paris-Bordeaux, care parcurge cea mai mare distanță din lume pe c. f. fără a se opri. Această distanță este de 183 kilometri.

Mașinile se alimentează cu apă, pe drum, căci există, din distanță în distanță, așezate la mijlocul liniei, un tub cu apă, cari se alimentează dela stațiunile cele mai învecinate.

Acest sistem a fost introdus pentru prima oară în America și el e foarte practic, dând rezultate perfecte și asigurând trenurilor rapide o scutire de opriri, — opriri ce ocazională întârzieri.

La noi, cea mai mare distanță parcursă fără opriri, este de 80 klm., a expresului orient.

În ce privește apoi viteza, mulți cred, că trenurile noastre merg prea încet. Funcționează însă de câțiva ani trenuri rapide, așa zise expres.

Astfel, expresul-orient are viteza nominală de 70-75; expresul de Berlin 75 pe tot parcursul,

expresul de Galați 70—75; expresul de Craiova 70—75; expresul de Iași 70—75, acceleratul de Constanța 70, trenul de Arad 70 etc.

Trenurile cu viteze normale de 70—75 ating și viteza reglementară de 80 klm. pe oră.

Trenul spaniol se elatină. Pe ziua de joi au sosit două știri grave din Spania. Întâia s'a descoperit că un complot anarhist plănuește răpirea prințului moștenitor al Spaniei. A doua un alt complot s'a descoperit, la Cerbere, unde mai mulți anarhiști au pus la cale asasinarea regelui Alfonso.

Mereu se descoperă comploturi și mereu se pun la cale atentate. Regele Spaniei nu este în siguranță, iată ce dovedesc toate aceste știri pe cari oficialitatea spaniolă își dă osteneala să le dezmințită cit mai categoric cu putință.

Numirea unui... generalisim. Prefectura a incredințat șefului poliției din Tg-Neamț, d. Coroiu, puteri discreționare, printr'o ordonanță specială dându-i comanda supremă a operațiunilor de urmărire cari vor fi conduse de acuma înainte de o singură mână.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvericale în Arad, Piața Andrassy, (palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciiuri, etc.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința On. public românesc, căci după o praxă îndelungată, făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghete bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebes) Sebesul-săsesc. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că efectuiesc ghetele cele mai practice pentru *picioare suferinde*, și lucruri de *fason*, pentru cari garantez, că le execut conștiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: *Ioan Tincu*, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. *Sászsebes*, str. Grecilor Nr. 9.

x Rostul medicamentelor în contra vanei de aur (emoroide) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Exeriențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „*Apa amară naturală Franz Iosef*” (Ferencz József), deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durreile. Se capătă în prăvălie de apă minerală în apotece.

POȘTA REDACȚIEI.

C. Petcu. Munar. Nu înțelegem, ce ceri dela noi? Scrie-ne mai deslușit.

Redactor responsabil: **Atanasiu Hălmăgian.**

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.
Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Aviz.

La agentura principală din Arad a băncii gen. de asigurare „Transilvania” află angajament

Doi acuisitori (agenți ambulanti) cu rebonificare corespunzătoare. Ofertul, care are să conțină datele referitoare la ocupațiunea de pân'aci a reflectantului și cunoștința sa de limbi, este a se înainta cel mult până la 15 Septembrie n. agenturei sus numite.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmuța.**

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”,

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de **Iunius.**

(40)

— Urmare. —

Nu-ți voi mai vorbi de îngrijorarea mea pentru aceasta biată țară frumoasă, încununată de piscurile înalte ale Alpilor părănd zădarnic a fi azilul păcii eterne, mai de grabă putem zice, că e hotărâtă să fie teatrul evenimentelor hădoase și îngrozitoare. Zădarnic pare natura a vorbi aici despre atotputernicia lui Dzeu, căci bestialitatea omenească nu vrea se înțeleagă aceasta.

După-ce mă despărții de ofițer, îmi luai drumul în jos cătră niște blocuri uriașe de stâncă asvârlite de vr'un cutremur de pământ înainte cu cine știe câte mii de ani de pe vârful muntelui. Pe ruinele uriașe îngrămădite peste olaltă pe drumul de țară, a crescut în strat gros mușchiul și bradul. Ajuns aici zării pe moșneagul pater Gregorius, carele mă aștepta. Înaintarăm spreolaltă și ne aleserăm un bolovan lat de odihnă. I-ți voi povesti convorbirea noastră și cele petrecute în decursul acesteia. Sunt nevoit să o fac, căci numai așa vei înțelege de ce-am rămas în Disentis și îmi vei scuza întârzierea.

Pater Gregorius e mai mult decât un călugăr, mai mult decât un savant doctinar, dânsul e mai mult chiar și decât un om iscusit de lume. E amabil ca o Minervă în persoana unui Mentor, o adevărată comoară mișcătoare de înțelepciune. Lui îi datoresc, că am început a înțelege mai bine lumea și pe mine însumi. Când m'am așezat lângă el, ședea dus pe gânduri și tăcut, îmi lua apoi mâna într'a sa și-mi zise:

— Ești hotărât serios tânărul meu amic? Voști într'adevăr să pleci?

— De ce nu ași pleca? — răspunsei. — Precum vezi sunt deplin rehabilitat. N'aș vrea să mai fiu oaspe de prisos în casa excelentei doamne de Castelberg și pe soru-mea care e văduvă, acuma, — să o las în singurătatea ei. Aici dintre toți oamenii fără treabă, eu sunt cel mai nefolositor.

— Nu tocmai în așa măsură de prisos, cum îți închipui dta în modestia dtale dle căpitan. Mai rămâi încă câțva timp la noi. Sunt însărcinat se te conving a face aceasta. Nu pot și nu am voe ce-i drept să-ți spun totul, ce ar trebui să știi. Una însă pot să-ți spun, cu greu va fi o datorință mai înaltă aceea care te admoniază să mai rămâi deocamdată aici în castelul Castelberg.

— Cred că vei recunoaște și Dta însă Prea Onorate Dle, că și cea mai mică datorință pe care o cunoaștem, este mai importantă, decât cea mai capitală pe care nu o cunoaștem.

— Ai dreptate amice. Dacă însă m'am învrednicit vreo-dată de încrederea Dtale, te rog să mă crezi acuma pe mine om bătrân pe cuvânt.

Dacă totuș nu ai asculta rugarea mea, ai face-o cu risicul de a-ți nimici D-ta însu-ți poate pentru totdeauna pacea sufletului Dtale.

— Dle Părinte, ai spus o vorbă grea Cui i-ar putea aduce prezența mea în Disentis scut și mântuire? Nu cumva claustrului D-voastre?

— Nu dragul meu, eu mă întrepun tot atât de puțin pentru claustru cât și pentru mine. Sunt însă alții în și afară de Disentis, cari sunt avizați la generozitatea d-tale. Oare d-na de Castelberg d. e. salvatoarea, îngrijitoarea d-tale în timpul boalei... ea care stă acum fără razim, fără scut... al cărei bărbat este surghiunit... părăsită, până chiar și de rudele ei de sânge... n'ar avea dânsa oarecare drept să conteze la d-ta în vremea asta?

— Nici un cuvânt mai mult Prea on. d-le! D-ta ai dreptate! Mi-e rușine, că am putut uita atât de repede datorința față de binefăcătoarea mea. Acestei doamne îi datoresc, că am rămas în viață, adevărat, că viața în sine nu ar avea și nu are nici acuma nici o valoare, nici un rost în ochii mei, dacă nu oare cumva va câștiga acuma ceva valoare jertfind-o în împlinirea datorinței.

— Nu vorbi așa fiule! D-ta ești nedrept față de d-ta și față de lume.

Te iubesc din noaptea aceea îngrozitoare, când ți-ai pus fără precugetare viața în cumpănă pentru un prizonier. De atunci te cunosc mai de-aproape.

(Va urma).

Caut un candidat de avocat cu praxă bună.

Condiții foarte favorabile. Postul e a se ocupa
imediat sau cel târziu 30 Septembrie a. c.

Dr. ROMUL VELICIU,
advocat în Arad.

Un candidat cu praxă

află aplicare în cancelaria subscriului. In-
trare 15 Septembrie n. ori 1 Octombrie.

Dr. Ioan Pop,
advocat, Alba-Iulia.

Un candidat de avocat

și un scriitor cu praxă bună află
momentan aplicare în cancelaria mea

Dr. Ilie Grosșian
advocat, Sasca.

Se caută,

pentru d. Nicolae Iorga, o fată în casă și o fată
la copii care să știe limba germană.

Doritoarele să se adreseze d-lui

Nicolae Iorga,

(România)

Vălenii-de-munte.

Se caută:

Un practicant

la o firmă aradană, pentru lucruri de comp-
tuar etc. Concomentul să aibă cel puțin 4
clase gimnaziale, și să posedă limbile ma-
ghiară, română eventual și germană. Ofer-
tele să se adreseze la Administrația:

„Românul“ (Arad).

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plățire în rate

Notații! Au apărut noi plăci ro-
mânești. Cereți preț curentul il.
gratis din Margle magazin de

gramofoane

al lui

TÓTH JÓZSEF

Szeged, str. Könyök 3.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minoritilor).

Asortiment bogat din cele mai
moderne, bijuterii, arginterii și oro-
loage extra-fine. Apartament deo-
sebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

Ces. și reg. privilegiatele
Bandage pentru
surpături
cu pelote de gumi pneu-
matice, sunt cele mai
perfecte.

Corsete pentru doamne
și domni, în toate
cazurile de vătămături și
morburi ale părților cor-
porale inferioare.

Ciorapi de gumi pentru
sgărcituri
de arterii și vine.

Mâni și picioare artificiale
în cazuri de amputări

Aparate ortopedice pentru mers și sprijinit
(cărji).

Corsete artificiale pentru defecte corporale. **Apa-
rate ortopedice** pentru
băeți și fetițe, precum și tot soiul de articlii pentru
sanatorii se confecționează după cele mai nouă sis-
teme și mai modernă tehnică cu prețuri moderate
originale de fabrică.

Cele mai nouă liste de prețuri ilustrate,
cari conțin c-a. 3000 ilustrațiuni și îndrumări de
folosință se trimit la cerere *gratuit și franco* de
către „Fabrica ces. și reg. priv. de bandage și spe-
cialități medicale a lui

KELETI I. BUDAPEST, IV., Prov.
Koronahczeg-utca 17.

Fondată 1878.

Telefon 13—76.

Aviz.

Avem onoare a aduce la cunoștința
on. inteligențe Române că după mai mulți
ani de praxă prin orașele mai mari ne-am
deschis **salon de croitorie** în depozit mare
de stoffe moderne, atât din patrie cât și
străinătate, precum *engleze, franceze și
școțiene*. Acei domni din provincie dorind ași
lucra la noi să binevoiască a ne aviza prin
o carte poștală, noi în speșele noastre
vom călători, rugăm bunul sprijin al in-
teligenței române.

Cu deosebită stimă:

PETRICĂȘ și ANCA

CLUJ, str. Kossuth-Lajos, Nr. 24, et. I.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi
pentru funcționar, **vinderea**
și **cumpărarea de moșii**
și **parcelarea lor o mij-
locește mai avantajoș:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpad-tér Nr. 5.

.. Telefon Nr. 671. ..

Pentru sezonul de vară și toamnă!

Recomand magazinul meu bogat asortat în ::
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment de pălării de băieți pe
lângă prețuri fixate. Totdeodată recomand

atelierul meu de blănărie

pentru toate lucrările ce cad în branșa
aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BĂLINT „JÁNOS“
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.

Dumitru Martin

măstru
tâmplar

Orăștie—Szászváros (casa proprie).

Își recomandă atelieru bine
asortat cu materiale foarte
uscate. Intreprinde și execută
conștențios tot felul de lucrări
aparținător branșei acesteia,
aranjamente interne și lucru
pentru edificii, oriunde, și în
orice stil.

— Preț convenabil! —

Aviz.

În **Fiume** e de închiriat
(vândut) un restaurant (de a II-a
ordine) situat în cea mai bună
pozițiune și cu mare consum de
bere și vin. Acolo convin și românii.

Se cere limba română ma-
ghiară și germană, (eventual și
sârbească).

Informațiuni dă comerciantul
de cafea și tea:

F. A. Degan,

Fiume (Postafiók No. 163).

1—5

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, esecută și
furnisează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plățire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încre-
derea subscriului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

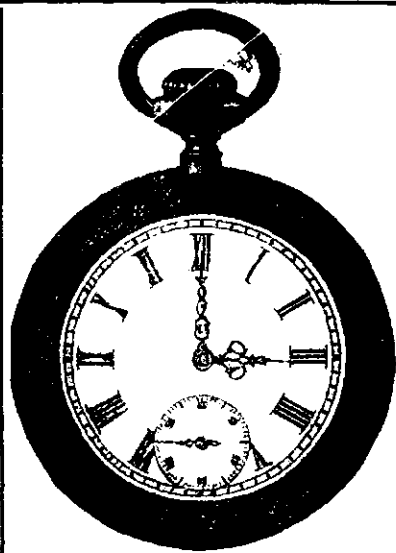
Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

Intreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cele mai bune **oroloage**
 Cele mai solide și **juvaericele**
 cele mai moderne
 atât pe **bani gata**, cât și în
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine. Iiferează cea
 mai bună prăvălie în aceasta privință
 în întreaga Ungaria

Brauswetter János

crologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au ctit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Atelierul de dentură

Radu Novac

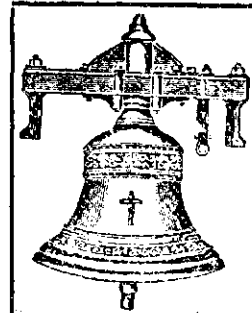
Arad, Tököly-tér 7.

Etagiul I.

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
 Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări

: în branșa aceasta. :

Face și execută planuri

de zidiri pe lângă prețu-

țurile cele mai moderate.

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CĂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt eulant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în branșa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminar de spese servește gratuit.

∴ Contând la binevoitorul sprijin, rămân ∴

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.

P. t. Domnilor

Funcționari și negustori români!!!

Dacă doriți să mâncați bine și ieftin, Vă rog cercetați

Restaurantul meu cu „Prânzitor model“

— Strada Deák-Ferencz Nr. 8. —

==== In fiecare Vineri se capătă papricaș de pește. ====

Unde veți fi împărtașiți de un serviciu punctual și respectuos. Pentru sprijinire binevoitoare mă rog

Cu deosebită stimă:

J. Samuile,
 proprietarul prânzitorului model.

Mătăsuri louisien 48 cr. — Pongée 65 cr.

Zace în interesul d-voastre

ca înainte de a vă procura cele trebuincioase pentru toamnă să cercetați noutățile de toamnă din mătăsă și lînuri de spălat aflătoare în magazinul

Frații Popper (Popper Testvérek)

în Arad, strada Forray.

Catifea luxoasă pentru haine 65 cr. Catifea turcească dela 75 cr.

Rugăm binevoitorul sprijin.

Cu stimă:

Frații Popper.

Arad, str. Forray.

Cruțați și Vă încercați norocul!

In **30 Septembrie** va fi

a doua tragere a lozurilor de Tisa, cari afară de cele două câștiguri principale de câte **180.000 Cor.** mai au câștiguri în sumă totală de

2,800.000

și aduc pe lângă toate acestea încă și 4 procente la sută interese.

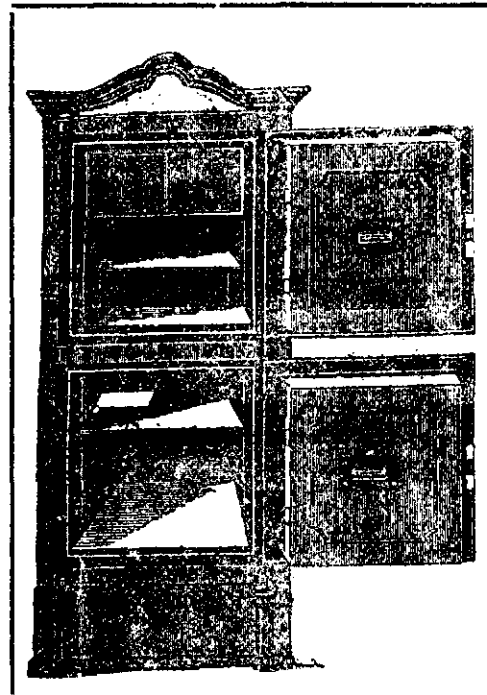
De prezent vindem aceste lozuri pe 48 rate lunare de câte 10 coroane. Nici un risic! Bani nu sunt perduți ca la alte multe loterii de noroc. Toate cassele statului primese aceste lozuri ca cautiune!!... Ele sunt o hârtie de valoare de prima bonitate, — care oricând se poate vinde la bursă sau se poate lombarda la orișicare bancă. Ultima tragere va fi în anul 1930, până la care termin tot lozul trebuie să se tragă necondiționat cu un câștig mai mic sau mai mare. Deja după solvirea ratei prime participă cumpărătorul, — pe baza listei de rate ce i se estradă cu reîntoarcerea poștei, — la toate tragerile, iar câștigurile sunt în întregime ale lui. Trimițându-ni-se rata primă prin mandat poștal, pentru asigurarea celorlalte rate punem la dispoziția stimaților noștri cumpărători cecuri poștale.

Grăbiți cu comanda, căci proxima tragere e deja la ușe!... Nu lăsați ocaziunea să treacă!...
∴ Puneți mâna pe noroc!... ∴

Cu deosebită stimă:
USTREDNA BANCA UG. SPOL., BUDAPEST V., SAS-U. 24.

Se caută agenți în provincie.

Prima fabrică transilvană
ces. și regală privilegiată de
Casse de fer și oțel și lăcătușerie de artă
și construcție instalată cu forță electrică.

Serviciu solid, prompt și conștientios.
Prețuri moderate.

Cataloge de prețuri gratis și franco.
Prima referință.

E. Purece,
Sibiu—Nagyseben, Strada Faurului
(Schmiedgasse) Nr. 19.

Ospătăria și Restaurantul la „BOUL ROȘU” ARAD

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public, că ospătăria de sus, care susțâ pe numele meu ca proprietate de 30 de ani, am ținut-o și o țin în cea mai perfectă curățenie.

Pentru oaspeții din provincie stau la dispoziție 15 odăi mobilate, stule pentru cai și căruțe, etc.

Mâncări și beuturi escelente. Vinurile mele proprii dela Mocrea (Apatelek).

Prețuri moderate și serviciu prompt și curat.

Cu stimă:

Gheorghe Vasits
Ospătar.

Hotel și Restaurant la
Drumul de fer
(Yaspálya szálloda)
vis-à-vis cu gara mare spre apus
∴ în Arad. ∴

Pentru oaspeții din provincă stau la dispoziție 18 odăi mobilate în cea mai deplină curățenie.
∴ Vinuri escelente de sub promotoriul Aradului ∴
Bucătărie de prima clasă.
Prețurile cele mai moderate.
Pentru d-nii preoți deosebită îngrijire.

Cu stimă:

Horváth Sándor
hotelier.